

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

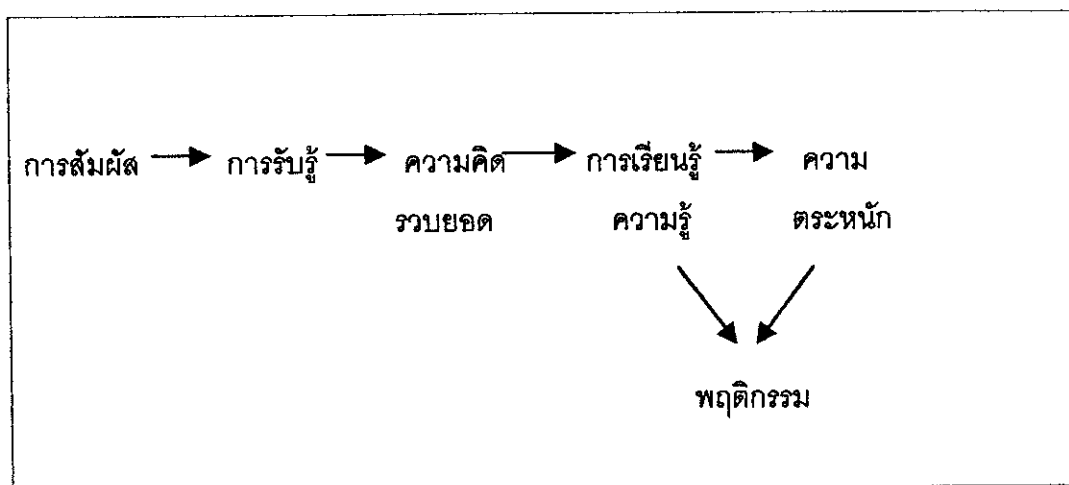
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยจัดเรียงตามลำดับ ดังนี้

1. ความตระหนักรู้ (Self – Awareness)
 - 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนักและพฤติกรรม
 - 1.2 แนวคิดเกี่ยวและทฤษฎีเกี่ยวกับความตระหนักรู้
2. การให้คำปรึกษา
 - 2.1 ความหมายของการให้คำปรึกษา
 - 2.2 ปรัชญาของการให้คำปรึกษา
3. การให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลแบบเกสตัลท์
4. เด็กและเยาวชนในสถานพินิจ
5. พฤติกรรมที่มีปัญหาและพฤติกรรมเบี่ยงเบนในเด็กและเยาวชน
6. ทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาและพฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กวัยรุ่น
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน

ความตระหนักรู้ (Self – Awareness)

แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนักและพฤติกรรม

จากที่กล่าวมาแล้วถึงเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายนั้น สาเหตุของการกระทำผิดนั้นมีได้มีสาเหตุมาจากปัจจัยประการใดประการหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว แม้กระทั่งการกระทำผิดอย่างเดียวกันหรือประเภทเดียวกันก็อาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการที่แตกต่างกันได้ ซึ่งกลไกที่จะทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้นั้น จะเกี่ยวข้องกับการเกิดความรู้และความตระหนัก กลไกดังกล่าวนี้ เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่แสดงด้วยแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก (Good, 1973, p. 53)

จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่า การจะให้บุคคลมีพฤติกรรมในทิศทางที่พึงปรารถนา ซึ่งในที่นี้หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกมีความตระหนักมากขึ้นนั้น จำเป็นที่จะต้องให้บุคคลเกิดความตระหนักต่อตนเอง และสังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งบุคคลจะเกิดความตระหนักได้ก็ต้องมีความรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อม และการที่บุคคลจะมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองได้นั้นจำเป็นที่จะต้องได้รับการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การเรียนรู้ต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะได้จากการ ได้เห็นได้ยิน ได้ฟังจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนั้นทางรัฐบาล จึงได้มีการดำเนินการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ผ่านทางสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ เมื่อบุคคลเกิดการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากแหล่งข้อมูลดังกล่าว ก็จะทำให้บุคคลเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เกิดความคิดรวบยอด ก่อให้เกิดความรู้ อันจะส่งผลถึงความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม ต่อตนเอง และสังคม และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ปรารถนา ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ในการให้คำปรึกษาก็ถือว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้บุคคลรับรู้ตนเอง รับรู้ต่อการกระทำของตนเอง และ ก่อให้เกิดความคิดรวบยอด เกิดการเรียนรู้ อันส่งผลถึงความตระหนักในตนเอง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความตระหนัก

ความหมายของความตระหนัก

ความตระหนัก (Awareness) มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านด้วยกันเป็นต้นว่า

พจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) ได้ให้ความหมายของความตระหนักว่า หมายถึง การกระทำที่แสดงว่าจำได้ การรับรู้หรือการมีความรู้หรือมีความสำนึก (Consciousness)

คอฟฟีกา และเนลสัน (Koffka & Nelson, 1965 cited in Kohler, 1969, p. 308) ได้เสนอแนวคิดว่า ความตระหนักมีความหมายเหมือนกับconsciousness ซึ่งเป็นสภาวะทางจิตที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด และความปรารถนาต่าง ๆ เกิดจากการรับรู้ที่มีความหมาย ความตระหนักจึงเป็นสภาวะที่บุคคลได้รับความรู้ได้รับรู้ หรือ ได้ประสบการณ์ต่าง ๆ แล้วมีการประเมินค่าและความตระหนักถึงความสำคัญของตนเองที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งเป็นช่วงของสภาวะตื่นตัวทางจิตใจ ต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งหมายความว่าระยะเวลาหรือประสบการณ์และสภาวะแวดล้อมหรือ สิ่งเร้าภายนอก เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความตระหนักขึ้น

บลูม (Bloom, 1971, p. 213) ได้กล่าวถึง “ ความตระหนัก ” ว่าความตระหนักเป็นขั้นต่ำสุดของภาคอารมณ์และความรู้สึก (Affective Domain) ความตระหนักเกือบคล้ายกับความรับรู้ตรงที่ทั้งความรู้และความตระหนักไม่เป็นลักษณะของสิ่งเร้า ความตระหนักไม่จำเป็นต้องเน้นประสบการณ์ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความตระหนักจะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้าให้เกิดความตระหนัก

รันนีย์ (Runnes, 1971, p. 32 อ้างอิงจาก พัชรีย์ เทวะประมาภรณ์, 2539, หน้า 36) กล่าวว่า ความตระหนักเป็นการกระทำที่เกิดconsciousness

อีเซนช์ และอาร์โนลด์ (Eysench & Arnold, 1979, p. 110) ได้อธิบายความตระหนักในแง่ของจิตวิทยาว่า “ความตระหนัก ” เป็นความสัมพันธ์ของconsciousness และ เจตคติ (Attitudes) ความตระหนักเป็นภาวะของจิตใจ ซึ่งไม่อาจแบ่งแยกเป็นความรู้สึกหรือความคิดเพียงอย่างเดียวโดยเด็ดขาด

กู๊ด (Good, 1973, p. 54) ได้ให้ความหมายของ “ ความตระหนัก ” ว่าหมายถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงความรู้ของบุคคล หรือการที่บุคคลแสดงความรู้สึกรับผิดชอบต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โวลแมน (Wolman. 1972. p. 38) กล่าวถึง “ความตระหนัก ” ไว้ว่า ความตระหนักเป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจ หรือสำนึกถึงบางสิ่งบางอย่างของเหตุการณ์ ประสบการณ์ หรือวัตถุสิ่งของได้

คอฟฟีกา (Koffka, 1978, p. 212 อ้างอิงจาก ประพล มลิณฑินดา, 2542, หน้า 18) ได้เสนอแนวความคิดว่า ความตระหนักมีความหมายเหมือนกับconsciousness ซึ่งเป็นสภาวะทางจิตที่เกี่ยวกับสภาวะที่บุคคลได้รับความรู้ ได้รับรู้หรือได้ประสบการณ์ต่าง ๆ แล้วมีการประเมินค่าและความตระหนักถึงความสำคัญของตนเองที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งหมายความว่า ระยะเวลาหรือประสบการณ์หรือสถานการณ์แวดล้อม หรือสิ่งเร้าภายนอกเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความตระหนักขึ้น

เบอรัมาร์ด (Bumard, 1986, p. 90) ได้ให้ความหมายว่า ความตระหนัก หมายถึง การเข้าใจ การมองเห็น การรับสิ่งที่ผ่านเข้ามาในจิตใจ รู้สึกเป็นห่วง และ สนใจต่อสถานการณ์ ความจริง หรือวัตถุภายนอก

แคทโทว์ล (Kathowl, 1997, pp. 99-101) ได้ให้ความหมายของความตระหนักไว้ว่า ความตระหนัก เป็นความรู้สึกกับผัสชอบของบุคคลในสิ่งนั้นๆ ในสถานการณ์ที่เราอยู่

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520, หน้า 24) ได้ให้ความหมายของ “ ความตระหนัก ” ว่า ความตระหนักหมายถึงการที่บุคคลถูกคิดได้ หรือการเกิดขึ้นในความรู้สึกว่ามีสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์หนึ่งหรือสถานที่หนึ่ง ซึ่งการรู้สึกว่ามีหรือการได้ถูกคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดในสภาวะของจิตใจ แต่ไม่ได้หมายความว่าบุคคลนั้นสามารถจำได้หรือระลึกได้ถึงลักษณะบางอย่างของสิ่งนั้น

สมหมาย วันสอน (2522, หน้า 17) กล่าวว่า ความตระหนักเกือบคล้ายกับความรู้ แตกต่างกันตรงที่ ความตระหนักไม่เกี่ยวข้องกับความจำ หรือความสามารถที่จะระลึกได้ แต่ความตระหนักเป็นเรื่องของการรับรู้ จดคิด หรือมีความรู้สึกต่อเหตุการณ์หนึ่ง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523, หน้า 133) ได้กล่าวถึงความหมายของ “ความตระหนัก ” ว่า ความตระหนักเป็นพฤติกรรมด้านต่ำสุดของทางด้านความรู้ (Cognitive Domain) แต่ความตระหนักนั้นไม่ได้เกี่ยวกับความจำหรือความระลึกได้ ความตระหนักหมายถึง ความสามารถนึกคิด ความรู้สึก ที่เกิดขึ้นในสภาวะของจิตใจ

สรุปคือ ความตระหนัก (Awareness) เป็นการแสดงออกมาซึ่งความรู้สึก ความสำนึก ความคิดเห็น หรือการรับรู้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจ เป็นความรู้สึกกับผัสชอบของบุคคลที่สำนึกในสิ่งต่าง ๆ และประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ โดยอาศัยระยะเวลา เหตุการณ์ หรือสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความตระหนัก

จากความหมายของความตระหนักที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความตระหนักเป็นความสำนึกเป็นความรู้ตัว เป็นความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เขาประสบในสิ่งแวดล้อมที่เขาอยู่ ดังนั้น ความตระหนักจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลได้รับความสัมผัสจากสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อมเกิดการรับรู้ (Perception) และนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด การเรียนรู้ และความตระหนัก ตามลำดับ การเรียนรู้ และความตระหนัก จะนำไปสู่ความพร้อมที่จะแสดงการกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมต่อไป ซึ่งสามารถแสดงเป็นกระบวนการ การเกิดความตระหนัก ได้ตามแผนภูมิที่ 1 ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

องค์ประกอบของความสำนึก

หลวงวิเชียร แพทยาคม (2505, หน้า 49 อ้างอิงจาก สมบุญ ศิลปรุ่งธรรม, 2539, หน้า 18) ได้กล่าวถึงความสำนึกว่ามีองค์ประกอบที่ สำคัญ ๆ ดังนี้คือ

1. ส่วนที่เป็นองค์ประกอบทางด้านความคิด (Cognition) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคิดที่เป็นส่วนของการรับรู้ หรือเกิดความรู้ของความเป็นหลัก เช่น การรับรู้ (Perception) ความทรงจำ (Memory) ความมีเหตุผล (Reasoning) และการใช้ปัญญา (Intellect) เป็นต้น
2. ส่วนที่เป็นองค์ประกอบด้านท่าทีความรู้สึก (Affection) เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้น ความคิด อีกต่อหนึ่ง เป็นส่วนของความรู้สึกทาง ใจของ ความสำนึก ที่รวมเอาความรู้สึกของบุคคลในด้านบวกหรือด้านลบเป็นต้น
3. ส่วนที่เป็นองค์ประกอบทางการปฏิบัติ หรือการกระทำ เป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดแนวโน้มในทางปฏิบัติ หรือปฏิกิริยาตอบสนอง เมื่อมีสิ่งเร้าที่เหมาะสม ซึ่งส่วนนี้ต้องอาศัยความเข้าใจหรือความคิดรอบยอด (Concept) เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นพื้นฐาน

องค์ประกอบของความสำนึกประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

1. ส่วนที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ (Cognition)
2. ส่วนที่เกี่ยวกับความรู้สึก (Feeling)
3. ส่วนที่เกี่ยวกับความต้องการหรือเจตนาธรรม (Will) ว่าในส่วนนี้เองที่จะพาไปสู่การมีพฤติกรรมในรูปต่าง ๆ กันไป

ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก

ความตระหนัก (Awareness) เป็นพฤติกรรมทางด้านอารมณ์ หรือความรู้สึก (Affective Domain) ซึ่งคล้ายกับความรู้ (Knowledge) ขึ้นเป็นพฤติกรรมขั้นต่ำสุดของความรู้ ความคิด (Cognitive Domain) ปัจจัยด้านความรู้สึกหรืออารมณ์นั้น จะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความรู้ ความคิดเสมอ (ประสาธ อิศรปรีดา, 2523, หน้า 177) ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ความรู้เป็น เรื่องที่เกิดจากข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ การสัมผัสและการใช้จิตไตร่ตรองคิดหาเหตุผล แต่ ความตระหนักเป็นเรื่องของโอกาสการได้รับการสัมผัสจากสิ่งเร้าโดยไม่ตั้งใจ การใช้จิตไตร่ตรอง แล้วจึงเกิดสำนึกต่อปรากฏการณ์นั้น ๆ และในเรื่องของความตระหนักนี้จะไม่เกี่ยวข้องกับความ จำหรือการระลึกมากนัก เพียงแต่รู้สึกว่ามีสิ่งนั้นอยู่ (Conscious of Something) จำแนกและ ระลึกรู้ (Recognitive) ลักษณะของสิ่งนั้นเป็นสิ่งเร้า ออกมาตรง ๆ ว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร โดยไม่มี ความรู้สึกในการประเมินเข้าร่วมด้วย สำหรับปัจจัยหรือสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความตระหนัก

นั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบใหญ่ คือ ลักษณะของสิ่งเร้า และลักษณะของบุคคลที่รับรู้ โดยลักษณะของสิ่งเร้าและคุณสมบัติของสิ่งเร้าจะเป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้บุคคลเกิดความสนใจที่จะรับรู้อันจะนำไปสู่ความตระหนักต่อไป ส่วนลักษณะของบุคคลที่จะรับรู้ นั้นหมายถึงการที่บุคคลจะเกิดความตระหนักต่อปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งมากน้อยแค่ไหน ย่อมจะขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ด้าน คือ ปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ สมรรถภาพของอวัยวะรับสัมผัส หู ตา จมูก ปาก และปัจจัยทางด้านจิตวิทยา อันได้แก่ ความรู้เดิม การสังเกตพิจารณา ความสนใจ ความตั้งใจ และความพร้อมที่จะรับรู้ การเห็นคุณค่า ฯลฯ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะมีอิทธิพลให้บุคคลเกิดความตระหนักแตกต่างกัน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่าความตระหนักจะเกิดขึ้นได้นั้น มนุษย์จะต้องมีความรู้หรือรู้จักสิ่งนั้นเสียก่อน ซึ่งความตระหนักที่เกิดขึ้นจะมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของมนุษย์แต่ละคน (บัณฑิต จุฬาลงกรณ์, 2528, หน้า 15-18 อ้างอิงจาก วาสนา เดชกล้าหาญ, 2540, หน้า 11-16) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ของบุคคลไว้ 3 ประการดังนี้

1. ประสบการณ์การรับรู้ที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทั้งในอดีตที่ผ่านมาและชีวิตประจำวัน การรับรู้เรื่องราวใด ๆ ขึ้นอยู่กับความเกี่ยวข้องในเหตุการณ์นั้น ประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมีผลโดยตรง ทำให้เกิดการรับรู้ต่าง ๆ เช่น คนที่ประสบปัญหา บิดามารดาอบรมอย่างเข้มงวดได้รับความคับข้องใจก็ย่อมรับรู้เรื่องของปัญหาบิดามารดาอบรมอย่างเข้มงวดได้รับความคับข้องใจได้ดีกว่าคนที่ไม่เคยมีประสบการณ์นี้ คนที่เคยอยู่ในสังคมที่มีแต่เพื่อนติดยาเสพติด ขาเยาเสพติด เล็กๆ น้อยๆ ไม่ยอมเรียนหนังสือหรือทำงาน ก็จะได้รับสภาพดังกล่าวอยู่ทุกวัน ทำให้เกิดความเคยชินและยอมรับในสภาพแวดล้อมนั้นแม้ว่าจะไร้คุณค่าก็ตาม ดังนั้นดังกล่าวย่อมเปลี่ยนแปลงก็ต่อเมื่อมีการเปรียบเทียบจากสิ่งที่รับรู้หรือสัมผัสใหม่ เช่น ได้พูดถึงความคับข้องใจนั้น หรือได้เริ่มตัดสินใจตั้งใจวางแผนในการดำเนินชีวิตอย่างจริงจัง

2. ความใส่ใจและการให้คุณค่าในสิ่งที่รับรู้ ความใส่ใจในสิ่งที่รับรู้แปรเปลี่ยนได้หลายระดับตั้งแต่ความจำเป็น ความต้องการ ความคาดหวัง ความสนใจในอารมณ์ เช่น นักอนุรักษ์ที่มีความสนใจในเรื่องสภาพแวดล้อมของบ้านเมือง ก็จะใส่ใจและเห็นคุณค่าของธรรมชาติของบ้านเมือง ส่วนนักท่องเที่ยวมีความคาดหวังที่จะได้เห็นธรรมชาติและบ้านเมืองว่าเป็นอย่างไร ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการรับรู้ในเรื่องใดของแต่ละบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับว่าเขาใส่ใจและให้คุณค่าในเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด

3. ลักษณะและรูปแบบของสิ่งที่รับรู้ นอกจากการรับรู้ของบุคคลจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความใส่ใจและการให้คุณค่าในสิ่งที่รับรู้แล้วยังขึ้นอยู่กับว่าสิ่งหรือเรื่องที่จะ

รับรู้มีลักษณะรูปแบบเป็นอย่างไร เช่น การสร้างความตระหนักในเรื่องของยาเสพติดที่ได้รับ ความสนใจมาก เนื่องจากการให้ความรู้ความเข้าใจได้กระทำอย่างกว้างขวางโดยอาศัยวิธีต่าง เช่น การใช้คาราพายยนตร์ ผู้ซึ่งเป็นที่สนใจของบุคคลทั่วไป มีทั้งบทเพลง คำขวัญ มีการเสนอข่าวสารทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ บ้ายโฆษณา การเสนอบ่อยครั้งและการเลือกรูปแบบที่เหมาะสมทำให้เกิดผลอย่างมาก การรับรู้ต้องเกิดจากการได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัสหลาย ๆ ครั้ง ดังนั้นการที่จะทำให้บุคคลเกิดการรับรู้เพื่อให้เกิดความตระหนักนั้นต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร

เนื่องจากความตระหนักของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับความรู้ของแต่ละบุคคล ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้จึงมีผลต่อความตระหนักด้วย จึงพอสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักคือ

1. ประสบการณ์ที่มีต่อการรับรู้
2. ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม ถ้าบุคคลที่มีความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมนั้น ก็จะมีผลทำให้บุคคลนั้นตระหนักต่อสิ่งที่เกิดขึ้น
3. ความใส่ใจและการให้คุณค่า ถ้ามนุษย์มีความใส่ใจในเรื่องใดมากก็จะมี ความตระหนักในเรื่องนั้นมาก
4. ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า ถ้าสิ่งเร้านั้นสามารถทำให้ผู้พบเห็นเกิดความสนใจ ย่อมทำให้ผู้พบเห็นเกิดการรับรู้และความตระหนักขึ้น
5. ระยะเวลาและความถี่ของการรับรู้ ถ้ามนุษย์ได้รับการรับรู้บ่อยครั้งเท่าไร หรือนานเท่าไร ก็ยิ่งทำให้มีโอกาสเกิดความตระหนักได้มากขึ้นเท่านั้น

การวัดความตระหนัก

ความตระหนัก (Awareness) เป็นการแสดงพฤติกรรมที่ละเอียดอ่อนเกี่ยวกับด้าน ความรู้สึกและอารมณ์ ดังนั้น เครื่องมือที่จะนำมาวัดจะต้องมีหลักการ และวิธีการ ตลอดจน เทคนิคเฉพาะ เพื่อจะได้ผลออกมาอย่างเที่ยงตรง และเชื่อถือได้ (วันพร ผลาวลัย, 2528, หน้า 33 – 34) มีผู้เสนอแนะเครื่องมือที่ใช้วัดความตระหนักหลายประเภท ดังนี้ คือ

1. วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) อาจเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง อย่างแน่นอน (Structured Item) คือมีการสร้างคำถามและมีคำตอบให้เลือกเหมือน ๆ กัน หรือแบบสอบถามชนิดที่เลือกตอบ เป็นต้น ส่วนอีกชนิดหนึ่งเป็นแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Item) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีไว้แต่ข้อใหญ่ ๆ ให้ผู้ตอบมีเสรีภาพในการตอบมาก ๆ และคำตอบก็เป็นไปตามโอกาสจะอำนวยให้

2. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามอาจเป็นชนิดปลายเปิดหรือปลายปิดหรืออาจผสมกันทั้งสองแบบก็ได้

3. แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือวัดชนิดที่ให้ตรวจสอบว่าเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือ มี ไม่มี สิ่งที่กำหนดในรายการอาจอยู่ในรูปของการทำเครื่องหมายตอบหรือเลือกว่า ใช่ ไม่ใช่ ก็ได้

4. มาตราวัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale) เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการใช้วัดอารมณ์ และความรู้สึก ว่ามีความเข้มข้นมากน้อยเพียงใด

5. การใช้ความหมายทางภาษา (Semantic Differential Technique) เป็นเครื่องมือวัดชนิดหนึ่งที่สามารถวัดเกี่ยวกับการประเมินค่า (Evaluation) ศักยภาพและที่เกี่ยวกับกิจกรรม (Activity) เป็นเทคนิคการวัดที่ ชาลส์ เอสกูต ได้คิดขึ้นมาใช้วัดเกี่ยวกับความตระหนัก เป็นเครื่องมือที่วัดได้ครอบคลุมมากชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยเรื่องซึ่งถือเป็นสิ่งก้ำกึ่งและจะมีคุณศัพท์ที่ตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ แต่ละคู่จะมี 2 ขั้ว ช่องจะห่างระหว่าง 2 ขั้วนี้ ป่งด้วยตัวเลข ถ้าใกล้ข้างใดมาก ก็จะมีคุณลักษณะตามคุณศัพท์ของขั้วนั้นมาก

จากหลักการที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เลือกใช้มาตราวัดคุณภาพ (Rating Scale) เป็นเครื่องมือสำหรับใช้วัดความตระหนัก (เป็นความรู้สึก) เพราะมาตราวัดดังกล่าวมีความเหมาะสมในการวัดอารมณ์ ความรู้สึก ว่ามีความเข้มข้นมากน้อยเพียงใด

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับความตระหนัก

จากความหมายของการรับรู้ ความรู้และความตระหนักที่นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังกล่าวแล้วข้างต้นจะพบว่า การรับรู้ ความรู้และความตระหนักนั้นมีความสัมพันธ์กันคือ ทั้งการรับรู้ ความรู้และความตระหนักต่างก็เกี่ยวข้องกับการสัมผัส และการใช้จิตไตร่ตรองทั้งสิ้น โดยการเรียนรู้ ความรู้เป็นเรื่องของข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ ฯลฯ ซึ่งได้จากการสังเกตและรับรู้ที่ต้องอาศัยเวลา ส่วนความตระหนักเป็นเรื่องของความรู้สึกที่เกิดในสภาวะจิตที่ไม่เน้นความสามารถในการจำหรือระลึกได้ อย่างไรก็ตามการที่จะเกิดความรู้สึกขึ้นมาได้ก็ต้องผ่านการรับรู้และการมีความรู้มาก่อนเป็นเบื้องต้น สาเหตุของการกระทำผิดนั้นมิได้มีสาเหตุมาจากปัจจัยประการใดประการหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว แม้กระทั่งการกระทำผิดอย่างเดียวกันหรือประเภทเดียวกันก็อาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการที่แตกต่างกันได้ การให้คำปรึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้บุคคลได้รับรู้ต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ก่อให้เกิดความคิดรวบยอด และเกิดความรู้สึกขึ้นในที่สุด ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมตามมา

ความตระหนักรู้ในตนเอง

ความตระหนักรู้ในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิด ความล้าลึก มีสติรับรู้ภาวะปัจจุบัน ยอมรับตนเอง กำจัดสิ่งค้างคาใจ ไม่ปล่อยตัวเองให้ติดอยู่กับอดีต หรือคอยหวาดกลัวถึงอนาคตที่ยังมาไม่ถึง มีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง และสามารถสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ดีโดยจะต้องมีความตระหนักถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. มีสติ เป็นผู้ที่รับรู้ความรู้สึก ความต้องการ ความคิดต่าง ๆ ของตน สามารถสัมผัสถึงสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นในตนเอง ตลอดจนรับรู้ถึงสภาพแวดล้อม และความสัมพันธ์ ของตนกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง
2. มีความคิด ความรู้สึกและการรับรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม
3. ไม่พะวงถึงอดีต หรือหวาดกลัวกับอนาคตที่ยังมาไม่ถึง
4. เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ที่แสดงออกทางความรู้สึกได้อย่างเหมาะสม สามารถเผชิญและยอมรับคำติชมด้วยความเต็มใจ
5. รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง สามารถที่จะยอมรับความผิดพลาด พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขตนเอง โดยไม่กล่าวโทษคนอื่น
6. มีอารมณ์มั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย
7. สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม เมื่อเผชิญกับความคับข้องใจ
8. ตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสมกับตนเอง และรับผิดชอบต่อการตัดสินใจนั้น

สรุปได้ว่า การที่บุคคลจะมีสุขภาพจิตดีตามความเชื่อของ เพิร์ลส์ (Pelle, 1969) คือ ผู้ที่มีสติหรือความตระหนักรู้ในตนเองนั้นหมายถึงบุคคลต้องเป็นผู้ที่รับรู้ต่อความรู้สึก ความต้องการ ความคิดต่าง ๆ ของตนเอง สัมผัสถึงสิ่งเร้าภายในตัวเอง ตลอดจนรับรู้ถึงสภาพแวดล้อม และความสัมพันธ์ของตนเองกับสภาพแวดล้อมได้ถูกต้อง ใช้ความคิด ความรู้สึก และประสาทสัมผัส อยู่ในสภาวะปัจจุบัน ไม่ปล่อยตัวเองติดตรึงอยู่กับอดีต หรือคอยคำนึงถึงหวาดกลัวถึงอนาคตที่ยังไม่เกิดขึ้น ฉะนั้นบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี ต้องรู้จักตนเอง และสภาพความเป็นจริงโดยการใช้การสัมผัสรู้ ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีจะเป็นบุคคลที่ไม่ปฏิเสธการรับรู้ถึงความต้องการต่าง ๆ ของตนเอง กล้ายอมรับตนเองตามความเป็นจริง เชื่อในความสามารถของตนเอง ปรับตัวได้ดี และรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง สามารถจัดระบบตนเองให้เกิดความสมดุล ได้เมื่อมีความคับข้องใจ อันเกิดขึ้นจากความขัดแย้งของส่วนที่เป็นตนเองกับส่วนที่เป็นตนตามมโนภาพ ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีก็

จะสามารถพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของตนเองได้ ตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสมกับตนเอง และรับผิดชอบต่อการตัดสินใจนั้น ซึ่งคุณสมบัติต่าง ๆ จะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

การให้คำปรึกษา

ความหมายของการให้คำปรึกษา

รอเจอร์ (Rogers, 1961, p. 33 cited in Corey, 2001, p. 176) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาหมายถึงการติดต่อสัมพันธ์โดยตรงระหว่างบุคคล โดยที่บุคคลหนึ่งต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลหนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมต่าง ๆ ของเขา

วิลเลียมสัน (Williamson, 1949, p.192) ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการที่ช่วยเอ็กต์บุคคล ให้มีความเจริญก้าวหน้าไปสู่ความงอกงามแห่งบุคลิกภาพ

เพพินสกี และเพพินสกี (Pepinsky & Pepinsky, 1954, อ้างอิงจาก วชิรี ทรัพย์มี, 2533, หน้า 3) กล่าวถึงลักษณะของการให้คำปรึกษาซึ่งเป็นลักษณะทางจิตวิทยาว่า “ การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการของสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาในสถานที่ซึ่งเป็นส่วนตัว โดยมีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้รับบริการให้เปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่ทางที่พึงปรารถนา ”

โครว์ และโครว์ (Crow & Crow, 1962, p. 164 อ้างอิงจาก วชิรี ทรัพย์มี, 2533, หน้า 3) กล่าวว่า การให้คำปรึกษา หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษาเพื่อช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา รู้จักและเข้าใจตนเอง ทำให้สมาชิกตัดสินใจและแก้ปัญหาของตนเองได้

กู๊ด (Good, 1973, p. 104) กล่าวว่า การให้คำปรึกษานั้นเป็นการช่วยเหลือบุคคลเป็นการส่วนตัวเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาศึกษาเล่าเรียนหรือปัญหาเกี่ยวกับอาชีพซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เพื่อหาทางช่วยแก้ปัญหา ซึ่งโดยมากแล้วมักจะเป็นการช่วยเหลือของผู้ที่มีความชำนาญเป็นพิเศษ หรือของโรงเรียนและวิทยากรในชุมชนนั้น ๆ ในการช่วยเหลือนั้นก็มักใช้วิธีสัมภาษณ์เป็นการส่วนตัว ซึ่งโดยวิธีเช่นนี้ก็จะทำให้ผู้รับคำปรึกษาได้รับการสอนให้รู้จักตัดสินใจด้วยตัวเอง

แพทเทอร์สัน (Patterson, 1973, อ้างอิงจาก วชิรี ทรัพย์มี, 2533, หน้า 4) กล่าวว่า การให้บริการปรึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้ให้บริการปรึกษาช่วยเหลือผู้รับบริการให้เข้าใจและยอมรับตนเองในด้านต่าง ๆ เป็นต้นว่า ด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ตลอดจนให้ตระหนักถึงความต้องการของตนเอง และช่วยให้ผู้รับบริการได้ดำเนินการตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ได้พัฒนาตนเองจนถึงขีดสุด

พีโพรเฟซา (Pietrofesa, 1978, อ้างอิงจาก วชิรี ทรัพย์มี, 2533, หน้า 4) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการให้บริการปรึกษาไว้ว่า การให้บริการปรึกษาเป็นกระบวนการของสัมพันธภาพในการให้ความช่วยเหลือซึ่งเต็มไปด้วยความอบอุ่น การยอมรับและความเข้าใจระหว่างผู้ให้บริการปรึกษาซึ่งเป็นนักวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมในการให้ความช่วยเหลือกับผู้รับบริการซึ่งต้องการความช่วยเหลือ เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการได้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ได้เรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ๆ มีทัศนคติใหม่เกิดขึ้น สำหรับนำไปประกอบการตัดสินใจ แก้ปัญหาหรือวางแผนการเรียนและการประกอบอาชีพ ตลอดจนพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ

เบิร์คส์ และสเตฟ (Burks & Staffire, 1979, p. 14) ได้กล่าวถึงความหมายของการให้คำปรึกษา หมายถึง สัมพันธภาพอันเป็นวิชาชีพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาที่ผ่านการฝึกฝนอบรมกับผู้รับคำปรึกษา ซึ่งปกติแล้วสัมพันธภาพนี้จะเป็นแบบบุคคลต่อไป แต่บางครั้งก็เกี่ยวข้องกับบุคคลมากกว่าสองคนขึ้นไปเป็นการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาให้มองชีวิตและเข้าใจตนเองได้ชัดเจนแจ่มแจ้ง ตลอดจนเรียนรู้ที่จะก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกด้วยทางเลือกและวิธีการที่เหมาะสม

จำเนียร ช่วงโชติ และนวลศิริ เปาโรหิตย์ (2521, หน้า 15-16) ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาไว้ว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธกันระหว่างบุคคล คือ ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา โดยผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนมาโดยเฉพาะสัมพันธภาพที่มีขึ้นเป็นสัมพันธภาพของความช่วยเหลือ มีความร่วมมือเข้าใจกัน มีการยกย่องนับถือกัน ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้รู้จักตนเอง ยอมรับตนเองและรับรู้โลกถูกต้องยิ่งขึ้น จนสามารถนำไปสู่การเลือกและการตัดสินใจอย่างฉลาด และนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้รู้จักตนเอง ยอมรับตนเองและรับรู้โลกถูกต้องยิ่งขึ้นจนสามารถนำไปสู่การเลือกและการตัดสินใจอย่างฉลาด และนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่

วารุณี ธนวรรณิช (2523, หน้า 16) ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาว่า การให้คำปรึกษานั้นเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษามีอิสระอย่างเต็มที่ที่จะแสดงความรู้สึกนึกคิด และทำสิ่งต่าง ๆ โดยได้รับการยอมรับจากผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งจะทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเชื่อมั่นใน ตนเองขึ้น

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาไว้ว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่แสดงถึงมนุษย์สัมพันธ์ที่ละเอียดอ่อนระหว่างบุคคล โดยที่บุคคลหนึ่งทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่อีกบุคคลหนึ่ง คือ ผู้มาขอรับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษา มีประสบการณ์ ความรู้ความสามารถในทางการให้คำปรึกษาและทางจิตวิทยา สามารถให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้มาขอรับคำปรึกษา เพื่อให้บุคคลที่

มาขอรับคำปรึกษาเข้าใจปัญหาหรือเรื่องราวที่มาปรึกษา สามารถให้พลังปัญหาและความสามารถของตนเองในการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ในวิถีทางที่เหมาะสมที่เขาปรารถนา และในที่สุดบุคคลที่มาขอรับคำปรึกษาจะสามารถป้องกันปัญหา แก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมที่สุด

คมเพชร จิตรศุภกุล (2530, หน้า 8 อ้างอิงจาก Louis, 1970, p. 10) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้มีปัญหาได้รับการช่วยเหลือให้เกิดความรู้สึกและการแสดงพฤติกรรมอย่างสบายใจขึ้น โดยผ่านการปะทะสัมพันธ์กับผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งจะให้ข้อมูลและการแสดงปฏิกิริยาได้ตอบ อันเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้มีปัญหาสามารถพัฒนาการแสดงพฤติกรรมของตนเองได้ ทำให้สามารถติดต่อกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น

วัฒนา พัทธราวิช (2531, หน้า 152) กล่าวว่า การให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ที่ประสบปัญหาให้สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ด้วยตนเอง รู้จัก และเข้าใจตนเองเป็นอย่างดี สามารถเป็นผู้นำแห่งตนได้ และสามารถวางแผนทางชีวิตในอนาคตได้ สามารถปรับตัวให้เข้าสภาพแวดล้อม และมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

จิน แบรี (ม.ป.ท., หน้า 1) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาหมายถึง กระบวนการที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยอาศัยการสื่อสารแบบสองทางระหว่างบุคคลหนึ่งในฐานะผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งทำหน้าที่เอื้ออำนวยให้อีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจและทำความเข้าใจถึงสิ่งที่ปัญหา และสามารถทำให้ผู้รับการปรึกษาแสวงหาทางแก้ไขปัญหานั้นได้ด้วยตนเอง

เจียรนัย ทองชัยกุล (2533, หน้า 743) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาว่า หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ร่วมมือกันเป็นอย่างดีระหว่างบุคคลอย่างน้อย 2 คน ได้แก่ ผู้ให้บริการปรึกษาซึ่งมีคุณสมบัติด้านส่วนตัว และคุณสมบัติด้านวิชาชีพที่เหมาะสมให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับบริการปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่ประสบปัญหา ต้องการพัฒนา และต้องการความช่วยเหลือเพื่อที่จะเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น มีทักษะและความสามารถในการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหานั้นด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม และดำเนินชีวิตด้วยความสุขตามแก้อัตภาพ

ศิริบุรณ์ สายโกสม (2542, หน้า 10) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาหมายถึง การช่วยให้บุคคลนั้นสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาไปในทิศทางที่ตนเองต้องการ และเผชิญกับวิกฤติการณ์ในชีวิตได้ กระบวนการในการให้ความช่วยเหลือเพื่อช่วยให้ผู้มารับความช่วยเหลือหรือ ผู้มารับการปรึกษาตระหนักถึงทางเลือกต่าง ๆ มีความเต็มใจที่จะรับผิดชอบและมุ่งมั่นไปในแนวทางที่ตน

เองเลือกไว้ ช่วยให้ตระหนักถึงทางเลือกต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น และประเมินถึงความพร้อมที่จะปฏิบัติตามที่ได้เลือกไว้

จากคำจำกัดความต่าง ๆ ดังกล่าว วชิรี ทรัพย์มี (2533, หน้า 4-5) สรุปได้ว่า การให้บริการปรึกษาทางจิตวิทยามีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. การให้บริการปรึกษาเป็นบริการทางวิชาชีพซึ่งกระทำโดยผู้ให้บริการปรึกษาที่ได้รับการฝึกอบรมจนมีความสามารถและทักษะในการให้บริการดังกล่าว เช่น มีความสามารถในการฟัง การตอบสนอง การช่วยให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
2. การให้บริการปรึกษาเป็นกระบวนการของความสัมพันธ์ ซึ่งเต็มไปด้วยความอบอุ่น การยอมรับ ความเข้าใจ
3. การให้บริการปรึกษาเป็นกระบวนการช่วยเหลือให้ผู้รับบริการมีทักษะในการตัดสินใจ และแก้ปัญหา
4. การให้บริการปรึกษาจะช่วยให้ผู้รับบริการได้เรียนรู้พฤติกรรมและทัศนคติใหม่ ๆ
5. การให้บริการปรึกษาเป็นความร่วมมือกันระหว่างผู้ให้บริการปรึกษาและผู้รับบริการ
6. การให้บริการปรึกษาเป็นกระบวนการช่วยให้บุคคลพัฒนาขึ้น

สรุปว่า “การให้บริการปรึกษา เป็นกระบวนการของสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้บริการปรึกษาซึ่งเป็นนักวิชาชีพ ที่ได้รับการฝึกอบรมกับผู้รับบริการซึ่งต้องการความช่วยเหลือเพื่อให้ผู้รับบริการเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ได้ปรับปรุงทักษะในการตัดสินใจ และทักษะในการแก้ปัญหา ตลอดจนปรับปรุงความสามารถในการที่จะทำให้ตนเองพัฒนาขึ้น”

ปรัชญาของการให้คำปรึกษา

แมค โกแวน และสมิธ (Mac Gowan & Schmidt, 1962, pp. 95-96 อ้างถึงใน วชิรี ทรัพย์มี, 2533, หน้า 5) กล่าวว่า ในการให้คำปรึกษานั้นมีปรัชญาที่ยึดถือเป็นพื้นฐานดังนี้

1. การให้คำปรึกษาควรตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ยอมรับความมีค่าและศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคลและยึดหลักว่าทุกคนควรได้รับความช่วยเหลือในเรื่องส่วนตัวหากเขาต้องการ
2. การให้คำปรึกษาควรให้ความสนใจในตัวผู้รับคำปรึกษาโดยยึดหลักพัฒนาคนให้เจริญถึงขั้นสูงสุดของศักยภาพของคน ๆ นั้น ช่วยให้แต่ละคนได้นำพลังความสามารถ ที่ตนมีอยู่ออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อสังคมตามที่แต่ละคนต้องการ
3. การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่อง เป็นกระบวนการทางการศึกษาฉะนั้นจึงเสมือนส่วนหนึ่งที่สำคัญในการบริหารการศึกษา

4. การให้คำปรึกษารับผิดชอบทั้งต่อสังคมและส่วนบุคคล
5. การให้คำปรึกษายอมรับและเคารพในสิทธิของทุกคนในการที่จะยอมรับหรือปฏิเสธความช่วยเหลือที่บริการแนะนำเสนอให้
6. การให้คำปรึกษาจัดขึ้นด้วยความร่วมมือของผู้ร่วมงานไม่ใช่การบังคับ
7. การให้คำปรึกษาให้ความช่วยเหลือคนให้ฉลาด การตัดสินใจเลือกในการวางแผนการตีความหมายและปรับตัวให้เข้ากับสภาพชีวิต
8. การให้คำปรึกษา มีความจำเป็นต้องศึกษาและเข้าใจสภาพทางวัฒนธรรมของแต่ละบุคคลให้ลึกซึ้ง และควรเข้าใจบุคคลนั้น ๆ ให้ดีเสียก่อนจึงให้ความช่วยเหลือ
9. การให้คำปรึกษา ควรจะอยู่ในความรับผิดชอบ หรือดำเนินงานโดยบุคคลที่รักการทำงานกับทั้งได้รับการฝึกและเรียนรู้วิชาการที่สำคัญเกี่ยวกับการแนะนำและการให้คำปรึกษา
10. การให้คำปรึกษา ควรมุ่งจุดสนใจไปที่การช่วยให้เอกัตบุคคลตระหนักในความเป็นของตัวเอง และเข้าใจตนเองให้มากที่สุด มิใช่มุ่งที่จะแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่
11. การให้คำปรึกษา ควรมีการติดตามผลวัดผลให้ถูกต้องตามวิชาการเพื่อการปรับปรุงการให้คำปรึกษาให้มีผลดีที่สุดที่พึงเป็นไปได้

จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษา

จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษา มีทั้งจุดมุ่งหมายระยะสั้นและจุดมุ่งหมายระยะยาว ในอนาคต

เป้าหมายระยะสั้น

ยอร์ช และคริสเตียนี (George & Cristiani, 1981, อ้างอิงจาก วชิรี ทรัพย์มี, 2533, หน้า 6 -7) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการให้บริการการปรึกษาระยะสั้นว่าครอบคลุมสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จุดประสงค์ของการให้บริการปรึกษา คือ การส่งเสริมให้ผู้รับบริการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่แนวทางที่พึงปรารถนา เป็นต้นว่าให้เรียนได้ดีขึ้น มีพฤติกรรมกล้าแสดงออก เพิ่มความรับผิดชอบในการทำงานและดำเนินงานให้สำเร็จจุลวงสามารถตอบสนองอย่างเหมาะสมและรับฟังคำวิจารณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเขาได้อย่างเยือกเย็น ลดความขัดแย้งด้านจิตใจ ได้เข้าทำงาน ประสบความสำเร็จในการทำงาน มีชีวิตสมรสที่ราบรื่น
- ผู้ให้บริการต่างก็มุ่งให้ผู้รับบริการเปลี่ยนพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปตามความศรัทธา ในทฤษฎีการให้บริการการปรึกษาแบบต่าง ๆ ที่ผู้ให้คำปรึกษายึดถือ

2. ส่งเสริมความสามารถของผู้รับการปรึกษาในการตัดสินใจและวางแผนโครงการในอนาคต

163802

188.3
๘ 466 lv
A.2

จุดประสงค์ของการให้คำปรึกษาไม่ใช่เป็นการตัดสินใจให้ผู้รับการปรึกษา แต่ส่งเสริมให้ผู้รับการปรึกษาตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยประหยัดเวลา พลังงาน กำลังทรัพย์ และมีการเสียงน้อยที่สุด ตลอดจนช่วยให้ผู้รับการปรึกษาพัฒนาความสามารถที่จะวางโครงการในอนาคตของตนทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยใช้เหตุผลพิจารณาสภาพการณ์ต่าง ๆ อย่างรอบคอบ

3. ส่งเสริมการปรับปรุงสัมพันธภาพ มนุษย์เราต้องอยู่ในสังคม ดังนั้นเราจึงต้องมีปะทะสัมพันธกับบุคคลอื่นอยู่ตลอดเวลา หลายคนมีปัญหาด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นคนในวัยเดียวกันหรือต่างวัย คนภายในครอบครัวหรือภายนอก การช่วยให้ผู้รับบริการปรับปรุงสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นจะช่วยให้เขาสามารถปรับตัวในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. ส่งเสริมทักษะของผู้รับบริการในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ในพัฒนาการของชีวิต มีน้อยคนที่จะแก้ปัญหาและเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิตได้โดยสมบูรณ์ การส่งเสริมให้บุคคลเรียนรู้วิธีการและมีทักษะในการแก้ปัญหาจะช่วยให้ผู้รับบริการนำไปใช้กับสภาพการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของเขาได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในโรงเรียน ในครอบครัว หรือในชีวิตการทำงาน

เป้าหมายระยะยาว

สำหรับจุดประสงค์ระยะยาวในอนาคตคือ ให้ผู้รับบริการสามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ ช่วยให้ผู้รับบริการเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ (The Fully Functional Person)

ลักษณะของบุคคลที่มีประสิทธิภาพมีดังนี้ คือ

1. มีความตระหนักรู้ คือ ตระหนักในส่วนตัวและส่วนบกร่อง ตระหนักในแรงจูงใจ ความเชื่อ ค่านิยมและความรู้สึกรของตนเอง
2. มีพฤติกรรมที่สม่ำเสมอ ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
3. ควบคุมตนเองได้ ไม่วุ่นวาย หรือวิตกกังวลเกินกว่าเหตุ ไม่ท้อแท้ สิ้นหวัง สงสารตนเอง และปล่อยชีวิตตามยถากรรม
4. มีความสามารถที่จะดำเนินการกับสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาได้อย่างมีเหตุผลไม่ใช้อารมณ์ ไม่หนีปัญหา
5. มีความมุ่งมั่นในการกระทำ ไม่จับจด เมื่อตัดสินใจจะทำอะไรแล้วก็มีใจจดจ่อ และมุ่งมั่นในการกระทำจนสำเร็จลุล่วง

ประเภทของการให้คำปรึกษา

การให้คำปรึกษาแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้คือ

1. การให้บริการปรึกษาในภาวะวิกฤต (Crisis Counseling)

แบรมเมอร์ (Brammer, 1979, อ้างอิงจาก วชิร ทรัพย์มี, 2533, หน้า 7-8) ให้คำจำกัดความไว้ว่า “ วิกฤตการณ์ ” (Crisis) เป็นภาวะที่ผู้รับการปรึกษาพบกับความคับข้องใจอย่างรุนแรง และว่าวุ่นใจอย่างหนักที่จะแก้ปัญหา นั้น เช่น การสูญเสียคนที่ตนรัก ไม่สามารถจัดการกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต วิกฤตการณ์ในครอบครัว เช่นการหย่าร้าง การตั้งครมร์นอกกฎหมาย การต่งงาน การล้มละลาย

สิ่งที่ผู้ให้คำปรึกษาพึงปฏิบัติในการให้บริการปรึกษามีดังต่อไปนี้คือ

1.1 ผู้ให้บริการปรึกษาจะต้องทำตัวเป็นหลักแก่ผู้รับการปรึกษา โดยให้ผู้รับการปรึกษาเกิดความเชื่อมั่นว่ายังมีสิ่งยึดเหนี่ยวเพื่อลดความวิตกกังวล และต่อจากนั้นจึงให้ผู้รับการปรึกษาพัฒนาตนเอง

1.2 ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องใจเย็น เพราะผู้รับการปรึกษาอาจแสดงอารมณ์รุนแรงกับผู้ให้คำปรึกษา เนื่องจากสภาวะจิตใจที่วุ่นและความกดดันของเขา

1.3 ปลอ่ยให้ผู้รับการปรึกษาได้พูดเป็นการระบายออก พยายามพิจารณาว่าปัญหาของผู้รับการปรึกษาเป็นวิกฤตการณ์เกี่ยวกับเรื่องใด มีความรุนแรงเพียงใด อย่าปลอ่ยให้ตัวเองเกิดความรู้สึกเป็นทุกข์หรือเศร้าโศกไปด้วย

1.4 พยายามตั้งคำถามที่เป็นเหตุเป็นผล เพื่อช่วยให้ผู้รับการปรึกษาได้คิด

1.5 ดำเนินการกับสถานการณ์ปัจจุบัน ส่วนสาเหตุที่เป็นแรงจูงใจในระดับจิตใจลึกซึ้งนั้นควรเก็บไว้พิจารณาทีหลัง

1.6 ให้นึกถึงแหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือผู้รับบริการได้ทันที เช่น โรงพยาบาล สำนักงานกฎหมาย

สิ่งที่ผู้ให้บริการปรึกษาไม่ควรทำในภาวะวิกฤตคือ

ก. ไม่ควรให้กำลังใจผู้รับการปรึกษา โดยบอกว่าปัญหาของเขาไม่ได้ร้ายแรงเท่าที่เขาคิด

ข. อย่าพยายามแก้ปัญหาและปรับปรุงบุคลิกภาพทั้งหมดของผู้รับการปรึกษาในทันที ควรช่วยกันแก้ปัญหาเฉพาะหน้าก่อน

2. การให้บริการปรึกษาเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาหรือการปรับตัว (Facilitative Counseling)

การให้บริการปรึกษาประเภทนี้เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้รับบริการเกิดความกระจ่างแจ้งในปัญหาของตน พยายามเข้าใจและยอมรับตนเอง ปรับปรุงโครงการการแก้ปัญหาหรือ

โครงการในอนาคตของตน และดำเนินการตามโครงการที่วางไว้ด้วยความรับผิดชอบ นอกจากนั้น ผู้ให้การปรึกษาจะช่วยแก้ไขพฤติกรรมของผู้รับการปรึกษาไปสู่แนวทางที่พึงปรารถนา เช่น การปรับตัวกับบุคคลอื่น การปรับปรุงบุคลิกลักษณะการเพิ่มสมาธิในการเรียนหรือการทำงาน เป็นต้น และยังช่วยให้ผู้รับการปรึกษาวางโครงการเลือกสาขาการเรียนและอาชีพได้อย่างเหมาะสม

3. การให้บริการปรึกษาเพื่อป้องกันปัญหา (Preventive Counseling)

การให้บริการปรึกษาเพื่อป้องกันปัญหาเป็นการให้การปรึกษาที่มีโครงการเฉพาะเจาะจง เช่น จัดโครงการให้ผู้รับการปรึกษาได้ตระหนักถึงอันตรายของยาเสพติด ผักหักกระดูก ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จัดโครงการให้ผู้รับบริการรู้จักตนเองเพื่อผลดีต่อไปในอนาคต เป็นการเอื้ออำนวยต่อการเลือกสาขาการเรียนและอาชีพที่เหมาะสมต่อไป

4. การให้บริการปรึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ (Developmental Counseling)

การให้การปรึกษาประเภทนี้ เป็นการช่วยให้ผู้รับบริการมีพัฒนาการที่ดี ในแต่ละขั้นของพัฒนาการในชีวิต ช่วยให้ผู้รับบริการมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองอย่างถูกต้อง ให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เรียนรู้ทักษะในการตัดสินใจ สำรวจค่านิยมและความสนใจของตน เข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ต่าง ๆ เข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น ให้อยอมรับความเศร้าโศกและความตาย สามารถดำเนินชีวิตต่อไปโดยไม่ท้อแท้สิ้นหวัง สามารถปรับตัวได้

ขอบข่ายของการบริการให้คำปรึกษา

ฮอลลิส และฮอลลิส (Hollis & Hollis, 1985 อ้างอิงจาก ทองเรียน อมรัชกุล, 2524, หน้า 19) ได้จำแนกขอบข่ายบริการให้คำปรึกษาออกเป็น 3 ประเภทที่สำคัญคือ

1. บริการให้คำปรึกษาด้านการศึกษา
2. บริการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ
3. บริการให้คำปรึกษาด้านส่วนตัวและสังคม

เทคนิคในการให้คำปรึกษา

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2527, หน้า 27-34) กล่าวถึงเทคนิคในการให้คำปรึกษาว่า ผู้ที่จะให้คำปรึกษาจะต้องเรียนรู้เทคนิคในการให้คำปรึกษาเพื่อที่จะนำไปใช้เป็นหลัก ในกระบวนการให้คำปรึกษาบุคคลที่มาขอรับคำปรึกษา ซึ่งการเรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ นั้นจะช่วยให้กระบวนการให้คำปรึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามเทคนิคของการให้คำปรึกษาแต่ละเทคนิคก็จะมีขอบเขตที่จะนำไปใช้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมว่าจะใช้ได้อย่างไรบ้างซึ่งเทคนิคที่สำคัญมีดังนี้คือ

1. การนำเข้าสู่การสนทนา

1.1 การเริ่มต้นให้คำปรึกษา การเริ่มต้นให้คำปรึกษาจำเป็นต้องอาศัยทักษะในการนำหรือการเริ่มสนทนา ซึ่งบรรยากาศเริ่มต้นควรมีความอบอุ่นและเป็นกันเอง

1.2 การนำให้เข้าสู่การสนทนาโดยตรง เป็นการกระตุ้นให้การสนทนาดำเนินต่อไปและช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้ขยายความเรื่องที่กำลังสนทนาให้ชัดเจนขึ้นเพื่อการเข้าใจถึงเรื่องที่กำลังพูดอยู่

1.3 การนำการสนทนาให้เข้าประเด็น เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาทราบประเด็นที่กำลังคุยกันได้แน่ชัด และมองปัญหานั้นจะจะไปอีกด้วย

1.4 การตั้งคำถาม เพื่อให้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมและเป็นการช่วยให้ผู้ให้ปรึกษาเข้าใจปัญหาและตัวผู้รับคำปรึกษาได้ดียิ่งขึ้น

2. การฟัง

2.1 การแสดงความเอาใจใส่ ผู้ให้คำปรึกษาแสดงความเอาใจใส่ต่อผู้รับคำปรึกษาโดยการสบตา พยักหน้าเล็กน้อยในขณะที่ฟังหรือพูดเสริมขึ้นภายหลังจากที่ผู้รับคำปรึกษา พูดจบและมีลักษณะท่าทางในการนั่งที่โน้มตัวให้ผู้รับคำปรึกษา

2.2 การเงี่ยบ จะใช้ภายหลังจากที่ผู้ให้คำปรึกษาบ่นคำถามให้ผู้รับคำปรึกษากำลังคิดว่าจะตอบปัญหาหรือไม่ หรือจะตอบปัญหาอย่างไร

2.3 การทบทวนประโยค เป็นการพูดซ้ำประโยคที่ผู้รับคำปรึกษาพูดมา แต่ใช้ถ้อยคำน้อยลงขณะเดียวกันก็ยังคงความหมายเดิมอยู่ ทั้งนี้เพื่อบอกให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่าผู้ให้คำปรึกษาเข้าใจเรื่องราวที่ผู้รับคำปรึกษาพูดมา และยังติดตามรับฟังอยู่

2.4 การทำความเข้าใจชัด เป็นการพูดถึงสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาพูดโดยไม่มี การเปลี่ยนเนื้อหาของคำพูดนั้น เพื่อให้ผู้รับฟังคำปรึกษามีโอกาสเห็นว่ามีผู้เข้าใจและทำให้เกิดความรู้สึกแจ่มแจ้งในเรื่องที่กำลังพูดกันอยู่

2.5 การสรุป ใช้เฉพาะกรณีที่ผู้รับคำปรึกษาพยายามเลี้ยวที่จะกล่าวถึงจุดสำคัญของปัญหายู่ตลอดเวลา โดยใช้คำถามบั่นตรง ๆ เพื่อดึงเอาคำตอบออกมา

3. การให้ข้อมูล

3.1 การแนะนำ เป็นการเสนอความคิดหรือแก้ไขปัญหามาแบบอ้อม ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้รับคำปรึกษาคิดแก้ไขปัญหา

3.2 การให้ข้อมูล เป็นการให้ข้อมูลรายละเอียดที่เป็นจริงและเชื่อถือได้

4. การสะท้อนความรู้สึก เป็นการนำเอาข้อความและคำพูดของผู้รับคำปรึกษา

มาตีความหมายและพูดออกมาในเชิงความรู้สึกที่แฝงอยู่ในเนื้อหานั้น

5. การตีความ เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งขึ้นในสิ่งที่กล่าวไป

6. การสรุป เป็นการรวบรวมสิ่งที่พูดกันในระหว่างให้คำปรึกษาให้เป็นประโยคเดียว โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ

7. การเผชิญหน้า เป็นการที่ผู้ให้คำปรึกษาจะบอกถึงความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเองต่อผู้รับคำปรึกษาโดยตรงไปตรงมา เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจในความรู้สึกตลอดจนพฤติกรรมของตนเองให้ถูกต้องตามความเป็นจริงมากขึ้น

8. การสนับสนุนให้กำลังใจ

8.1 การแสดงความเห็นชอบ โดยผู้ให้คำปรึกษาใช้คำพูดหรือการทำทางที่จะแสดงให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นว่าเห็นชอบด้วยกับวิธีการของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งเป็นการให้กำลังใจ

8.2 การให้ความมั่นใจเมื่อผู้รับคำปรึกษาแสดงทัศนะหรือโครงการที่ถูกต้องต่อผู้ให้คำปรึกษา

9. การตกลงใจร่วมกันและการยืนยันในข้อตกลง ถึงแผนการและรูปแบบที่จะปฏิบัติร่วมกัน เพื่อการรับผิดชอบในข้อตกลงนั้น

10. การท้าทาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาใช้ความตั้งใจมากขึ้นในการแก้ปัญหาซึ่งจะให้เป็นอย่างยิ่ง

11. การไม่ยอมรับผู้รับคำปรึกษา จะใช้การไม่ยอมรับต่อเมื่อเห็นว่าผู้รับคำปรึกษาแสดงความคิดเห็นที่ผิดไปจากความเป็นจริงหรือเพ้อฝันมากเกินไป ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาจะแสดงความไม่ยอมรับ เพื่อตึงให้ผู้รับคำปรึกษาเปลี่ยนแปลงแนวความคิดใหม่ให้เหมาะสมขึ้น

นอกจากเทคนิคดังกล่าวแล้ว ในการให้คำปรึกษาเพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาดำเนินไปด้วยดีนั้น ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องใช้เทคนิคการสังเกต เพื่อสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้รับคำปรึกษา เพราะจากการสังเกตผู้รับคำปรึกษานั้น จะทำให้ทราบถึงเบื้องหลังปัญหาที่ผู้รับคำปรึกษาเล่าให้ฟังนั้น มีอารมณ์ และความรู้สึกอย่างไร ดังนั้นการสังเกตจึงเป็นเทคนิคในการให้คำปรึกษาอย่างหนึ่ง

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปความหมายของการให้คำปรึกษาได้ว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา ภายใต้สัมพันธภาพที่ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมและปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ได้ดีขึ้น โดยผู้ให้คำปรึกษามีคุณสมบัติส่วนตัวและคุณสมบัติด้านวิชาชีพที่เหมาะสม ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ใช้เทคนิคและวิธีการทางด้านจิตวิทยาช่วยผู้รับคำ

ปรึกษา ให้สำรวจความรู้สึก ค่านิยม ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษารู้จัก เข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยวิถีทางที่เหมาะสมอันจะเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่ทักษะในการตัดสินใจเลือกเป้าหมายและวิธีการด้วยตนเอง

ข้อดีของการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล

เจียร์นีย์ ทรวงชัยกุล (2529, หน้า 411) กล่าวว่า ข้อดีของการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล มีดังนี้คือ

1. ผู้รับคำปรึกษาได้รับความช่วยเหลือ ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะของเขาจากผู้ให้คำปรึกษาโดยตรง ด้วยความละเอียด รอบคอบ และครอบคลุมอย่างเพียงพอ
2. ผู้รับคำปรึกษาเป็นจุดสนใจของผู้ให้คำปรึกษาแต่เพียงผู้เดียวในการให้คำปรึกษาแต่ละครั้ง เขาจึงเป็นผู้ที่ควรจะได้รับประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่
3. ผู้รับคำปรึกษากล้าที่จะเปิดเผยตนเองอย่างอิสระกับผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้การวินิจฉัยปัญหาและหาทางแก้ไขได้อย่างถูกต้องรวดเร็วขึ้น
4. ผู้รับคำปรึกษาไม่ต้องกังวลถึงความคิดเห็นและความรู้สึก หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นนอกจากผู้ให้คำปรึกษาเพียงผู้เดียวระหว่างการให้คำปรึกษา
5. ผู้รับคำปรึกษาไม่ต้องวิตกกังวลถึงความไม่พร้อมทางด้านทักษะในเรื่องมนุษยสัมพันธ์ หรือบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสมของเขาในการแสดงออกกับผู้อื่น เพราะเขาจะมีความสัมพันธ์กับผู้ให้บริการปรึกษาแต่เพียงผู้เดียวในระหว่างการให้คำปรึกษา

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลนั้นมีข้อดี คือ การที่ผู้รับคำปรึกษาไม่ต้องกังวลถึงความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้อื่น และไม่ต้องคอยระวังพฤติกรรมการแสดงออกของตน เนื่องจากเป็นเพียงผู้เดียวในการให้คำปรึกษาในแต่ละครั้ง จึงสามารถเปิดเผยตนเองได้อย่างอิสระ ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ได้รับการพิจารณาและแก้ไขได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

การให้คำปรึกษารายบุคคลแบบเกสตัลท์

ความเป็นมาของจิตบำบัดเกสตัลท์

เพิร์ลส์ (Perls) เป็นผู้ริเริ่มจิตบำบัดแบบเกสตัลท์ (Gestalt Therapy) ได้ก่อตั้งทฤษฎีนี้ขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1958 เพิร์ลส์ เกิดที่กรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมันนี เมื่อ ค.ศ. 1893 ได้รับปริญญาแพทยศาสตร์ ในปี ค.ศ. 1920 จากมหาวิทยาลัยเฟรดเดอริก วิลเฮล์ม (Frederick Wilhelm University) ได้รับราชการเป็นแพทย์ทหารประจำกองทัพเยอรมันระหว่างสงครามโลก ครั้งที่ 1

ในปี ค.ศ.1926 ได้เดินทางไปศึกษาต่อที่สถาบันจิตวิเคราะห์ในแฟรงค์เฟิร์ตและเวียนนา และได้ฝึกฝนคนไข้โดยใช้จิตวิเคราะห์แนวทางของฟรอยด์

เมื่อเข้าสู่สมัยฮิตเลอร์ ได้อพยพไปอยู่ที่กรุงอัมสเตอร์ดัม ในปี ค.ศ. 1933 พอถึงปี ค.ศ. 1935 ได้อพยพครอบครัวไปอยู่ที่แอฟริกาใต้ และได้ตั้งสถาบันจิตวิเคราะห์แห่งแอฟริกาใต้ขึ้น ที่เมืองโยฮันเนสเบิร์ก ต่อมาในปี ค.ศ. 1946 ได้ย้ายไปอยู่ไปอเมริกาและได้ตั้งสถาบันจิตบำบัดแบบเกสตัลท์ (Gestalt Psychology) และนำแนวคิดปรัชญานิยายเซ็น (Zen) มาประยุกต์ใช้ในด้านจิตบำบัด ในปีค.ศ. 1966 เวิร์ลส์ และคณะ ได้ร่วมกันจัดตั้งสถาบันกิจกรรมเกสตัลท์ขึ้นที่แคลิฟอร์เนีย ชื่อสถาบัน Esalen Institute In Big Sur, California (Hanson, 1993) เวิร์ลส์ ถึงแก่กรรมในปี ค.ศ. 1970 รวมอายุได้ 76 ปี

หลักการของจิตวิทยาเกสตัลท์

จิตวิทยาเกสตัลท์ (Gestalt Psychology) เกิดขึ้นในประเทศเยอรมัน ตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ผู้นำแนวความคิดของจิตวิทยาเกสตัลท์ คือ เคิร์ท คอฟกา (Kurt Koffka) วูฟแกง โคห์เลอร์ (Wolfgang Kohler) และแมกซ์เวอร์ไทเมอร์ (Max Wertheimer) ชาร์เพลน (Chaplain, 1981, p. 216) ได้กล่าวว่า คำว่า เกสตัลท์ (Gestalt) เป็นคำในภาษาเยอรมัน ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Form หรือ Figure หรือ Configuration หมายถึงส่วนรวมทั้งหมด มีความหมายว่า ส่วนย่อย ๆ แต่ละส่วนรวมกัน

มุกดา ทองงาม (2519, หน้า 109-112) ได้กล่าวว่า หลักสำคัญเกี่ยวกับการรับรู้ของนักจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ ได้แก่

1. การรับรู้ภาพและพื้น (Figure and Ground) การที่คนเรารับรู้ภาพต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รูปภาพทางเรขาคณิต เป็นรูปต่าง ๆ ขึ้นได้นั้น เพราะเส้นต่าง ๆ ตัดกับพื้นทำให้เกิดภาพขึ้นมามองเห็นเป็นกระสวน (Pattern) ของรูปภาพต่าง ๆ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น บางครั้งเราจะมองเห็นภาพและพื้นสลับกัน การเห็นเป็นแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล การรับรู้ที่แย้งกันเช่นนี้ อาจเกิดกับประสาทสัมผัสอื่นก็ได้ ไม่ใช่ว่าจะเกิดทางตาเพียงอย่างเดียว อาจเกิดทางหูได้ เช่น การที่เราได้ยินเสียงร้องเพลงของนกท่ามกลางเสียงอื่นข้างนอกห้อง ส่วนอีกคนได้ยินเป็นเสียงนกหวีดก็ได้
2. การรับรู้เป็นหมวดหมู่และเป็นกระสวน (Perceptual Grouping and Patterning) กระสวนที่เรียงง่ายของเส้น ของจุด ย่อมมีความสัมพันธ์กัน จนเรามองเห็นเป็นกลุ่มเดียวกันได้ง่าย เนื่องจากโครงสร้างของภาพต่าง ๆ มีอิทธิพลบังคับให้เราเห็นเป็นกระสวนไปตามที่เรารู้จักไว้

3. การพิสูจน์การรับรู้ (Perceptual Hypothesis) ภาพที่มองอาจจะกลับปัดกลับมาก็ได้ (Reversible Figure) การเห็นภาพกลับได้เช่นนี้ชี้ว่า ในเมื่อสิ่งเร้าเสนอภาพมาให้เลือกเป็นสองแง่เช่นนี้ เราต้องกำหนด การมองไว้ว่า การมองของเรานั้น เป็นสิ่งที่ต้องพิสูจน์ให้ต้องแท้เสียก่อนว่า เราจะรับรู้ความหมายของอันไหน ประหนึ่งว่าพิสูจน์สมมติฐานที่เดียว

4. มายาแห่งการรับรู้ในการมองภาพ (Visual Illusion) บางครั้งเราเลือกรับรู้ภาพผิดอันเป็นผลจากการพิสูจน์สมมติฐานไม่ออก เราจะพบภาพมายาทันที แบ่งออกเป็น

4.1 มายาแห่งการรับรู้ อาจเกิดได้จากปัจจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของขนาด (Relation Size) เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับส่วนอื่น ๆ ที่ห้อมล้อมอยู่

4.2 มายาการรับรู้อาจเกิดขึ้นได้จากเอาภาพหนึ่งฉายเข้าไปในมิติที่สาม ทำให้เกิดการตัดของเส้นตรง (Intersection Lines)

4.3 Ponzio Illusion เป็นภาพมายาเกิดจากภาพขนาดที่ถูกอิทธิพลของระยะไกล เราทราบว่ทางรถไฟนั้นขนาดเดียวกันตลอด กระนั้นเราก็เห็นส่วนที่ใกล้กว่ากว้างกว่าส่วนที่ไกล

อาภา จันทรสกุล (2535, หน้า 34) กล่าวว่า ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีตามความเชื่อของเพิร์ลส์ คือ ผู้ที่รับรู้ความรู้สึก ความต้องการ ความคิดต่าง ๆ ของตนเอง สัมผัสถึงสิ่งเร้าภายในตัวเอง ตลอดจนรับรู้ถึงสภาพแวดล้อม และความสัมพันธ์ของตนเองกับสภาพแวดล้อมได้ถูกต้อง ใช้ความคิด ความรู้สึก และประสาทสัมผัส อยู่ในสภาวะปัจจุบัน ไม่ปล่อยตัวเองติดตรึงอยู่กับอดีต หรือคอยคำนึงถึงหวนถวิลถึงอนาคตที่ยังไม่เกิดขึ้น ฉะนั้นบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี ต้องรู้จักตนเอง และสภาพความเป็นจริงโดยการใช้การสัมผัสรู้ ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีจะเป็นบุคคลที่ไม่ปฏิเสธการรับรู้ถึงความต้องการต่าง ๆ ของตนเอง กล้ายอมรับตนเองตามความเป็นจริง เชื่อในความสามารถของตนเอง ปรับตัวได้ดี และรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง สามารถจัดระบบตนเองให้เกิดความสมดุล ได้เมื่อมีความคับข้องใจ อันเกิดขึ้นจากความขัดแย้ง ของส่วนที่เป็นตนเอง กับส่วนที่เป็นตนตาม มโนภาพ ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีก็จะสามารถพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของตนเองได้ ตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสมกับตนเอง และรับผิดชอบต่อการตัดสินใจนั้น

หลักความสมดุลย์

ลักขณา ธรรมไพโรจน์ (2536, หน้า 147) กล่าวว่าหลักความสมดุลนั้น เพิร์ลส์ ได้อธิบายถึงชีวิตว่า คือขบวนการปรับตัวของมนุษย์ให้มีความสมดุลอยู่ตลอดเวลาและเรียกขบวนการนี้ว่า Homeostasis ซึ่งเป็นความสมดุลทางด้านร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ยังให้ความหมายของความสมดุลให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกกว่าหมายถึงกระบวนการที่เอกตบุคคลหรืออินทรีย์อาจปรับพฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือปรับสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้อง

กับพฤติกรรมของตนเองเช่นในกรณีที่บุคคลมีความวิตกกังวลเกิดขึ้น บุคคลจะพยายามปรับตัว เพื่อลดภาวะวิตกกังวลนั้น บุคคลอาจแสดงพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง เดินไปเดินมา เพื่อระบายพลังงาน ที่เกิดขึ้นจากความ วิตกกังวลนั้น แต่ถ้าบุคคลไม่สามารถปรับตัวได้ จะทำให้เกิดปัญหาทางจิตใจ ตามมา

พัฒนาการและอุปสรรคต่อพัฒนาการของมนุษย์

เพิร์ลส์ (Perls, 1969, p. 10) พัฒนาการและอุปสรรคต่อพัฒนาการของมนุษย์

พิจารณาภาวะในแง่ของกระบวนการมากกว่าผลที่ได้รับ โดยถือว่าภาวะ คือ กระบวนการ เปลี่ยน-แปลงพฤติกรรม จากการพึ่งพาผู้อื่น มาเป็นพึ่งพาตนเอง เช่น พัฒนาการด้านร่างกาย เมื่อยังอยู่ในครรภ์มารดาต้องดูดซึมอาหารจากมารดา ต่อมาอวัยวะต่าง ๆ จะเริ่มทำหน้าที่จนกระทั่งสามารถช่วยเหลือตนเองได้ พัฒนาด้านอื่น ๆ ก็อธิบายได้ด้วยหลักเดียวกันนี้ การจะส่งเสริมพัฒนาการ คือ ต้องเปิดโอกาสให้บุคคลได้ช่วยเหลือตนเอง เพื่อให้กระบวนการจัดระบบชีวิตของบุคคล (Self Regulatory Process) ได้ทำงานเพื่อหาทางสนองความต้องการด้วยตนเอง

ผู้ที่มีสุขภาพจิตดี จะตระหนักในความต้องการของตนเอง เชื่อในความสามารถของตนเอง และรับผิดชอบในการกระทำของตน คือพึ่งตนเองได้ (Self-Support) ปรับตัวได้ดีท่ามกลางสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นตัวของตัวเองไม่ให้อุปสรรคภายนอกมาเป็นตัวกำหนด แต่เขาจะเป็นผู้กำหนดวิถีชีวิตของตนเอง เช่น เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างมโนภาพของเขา (Self-Image) คือสิ่งที่เขาวาดมโนภาพไว้ว่า เขาควรจะทำ เขาควรจะเป็น ซึ่งมโนภาพนี้ได้มาจากสังคม กับความเป็นอยู่จริง ๆ หรือมีอยู่จริง เช่น ความสามารถ ความถนัดของเขา ผู้ที่เป็นตัวของตัวเองจะตัดสินใจได้

นักจิตวิทยาเกสตัลท์พิจารณาว่า บุคลิกภาพเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กับสิ่งแวดล้อม ในการพัฒนาบุคลิกภาพตามปกติ ความต้องการของบุคคลจะเด่นชัดเป็นภาพ (Figure) โดยบุคคลจะตระหนักว่า ตนมีความต้องการนี้ และมีพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตน และเมื่อครบวงจรเกสตัลท์แล้ว เกสตัลท์วงจรใหม่ก็จะเกิดขึ้นอีกเมื่อเกิดความ ต้องการใหม่ขึ้น ส่วนบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม จะเกิดจากการมีอุปสรรคไม่เป็นไปตาม วงจรดังกล่าว เช่น บุคคลพยายามทำตามมโนภาพที่เกี่ยวกับตนเอง (Self-Image) ไม่เป็นตัวของตัวเอง เขาจะต้องใช้พลังงานเป็นจำนวนมาก ในการคงไว้ซึ่งมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง (Real Self) อันจะทำให้เกิดความเครียดแทนที่จะใช้พลังงานในการหาทางสนองความต้องการของเขาเอง เพื่อให้ครบวงจร

สาเหตุของปัญหา

พาสสันส์ (Passons, 1975, pp. 18-19) ได้สรุปสาเหตุแห่งปัญหาของบุคคลตามแนวคิดของเกสตัลท์ ดังนี้คือ

1. ปัญหาเกิดจากการที่บุคคล พยายามปรับสิ่งแวดล้อม แทนที่จะจัดการกับตนเอง หรือแทนที่จะพึ่งตนเอง พัฒนาตนเองให้มีความสามารถ ให้มีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น แต่บุคคลกลับอิงอยู่กับสภาพการณ์บางอย่าง ในลักษณะของผู้ที่พึ่งตนเองไม่ได้

2. ปัญหาเกิดจากการที่บุคคลขาดความยืดหยุ่นของความคิด และการกระทำจนไม่ยอมรับ หรือไม่ยอมรับสัมผัสกับสิ่งแวดล้อม

3. ปัญหาเกิดจากการที่บุคคลครุ่นคิดแต่สภาพการณ์ในอดีต ที่ก่อปัญหาแก่เขา โดยย้ำคิด ซึ่งเป็นสิ่งสิ้นเปลืองพลังงาน แทนที่จะใช้พลังงานไปในการแก้ปัญหา

4. ปัญหาเกิดจากการที่บุคคลพิจารณาตนเองแต่ลำพังเพียงด้านเดียว เช่น สตรีที่คิดว่าตนเองเป็นเพศที่อ่อนแออย่างสิ้นเชิง โดยไม่คิดว่าตนสามารถรวบรวมความเข้มแข็งพร้อมที่จะช่วยตนเองได้ ไม่ใช่อ่อนแอจนทำอะไรด้วยตนเองไม่ได้

ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาควรช่วยให้ผู้รับการปรึกษาไปสู่วุฒิภาวะ สามารถพึ่งตนเองได้ โดยให้ผู้รับการปรึกษาล้ายอมรับความจริง ไม่หนีปัญหา สนับสนุนให้กำลังใจเพื่อให้อ้าสู่กับความคับข้องใจ ความขัดแย้งในใจ ไม่ให้หลีกเลี่ยงความรู้สึกนั้น

คนที่มีลักษณะของโรคประสาท (Neurotic) มักจะมีการติดต่อกับภาวะแวดล้อม (Contact Boundary) โดยใช้ชีวิตที่เรียกว่า Neurotic Mechanism ซึ่งมีอยู่ 4 อย่างด้วยกันคือ

1. Introjection คือ การยอมรับเอามาตรฐาน ทัศนคติ ค่านิยม ความคิด และการกระทำของคนอื่นมาเป็นของตนเอง (Should of Self Image) โดยการขาดการพิจารณาเปรียบเทียบได้กับการกินอาหารที่ไม่ได้เคี้ยวให้ละเอียด สักแต่ว่าใส่ปากแล้วรีบกลืนลงไป ร่างกายก็นำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้เต็มที่ คนที่มีความสมดุลนั้นไม่ว่าจะรับเอาอาหารทางกายหรือรับเอา ทัศนคติ ค่านิยม ความคิดเห็นทางใจ จะต้องค่อย ๆ บดเคี้ยวให้ละเอียด (Destructured) แล้วจึงนำมารวมกันอีกเป็นรูปร่างใหม่ โครงสร้างใหม่ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อร่างกายหรือบุคลิกภาพของตนเอง คนที่มีลักษณะ Neurotic จึงมักเป็นคนที่ดูเสแสร้ง ไม่จริงใจ ขอบนอกเลียนแบบ เป็นต้น

2. Projection คือ ขอบโทษคนอื่น หรือโทษภาวะแวดล้อม ในสถานการณ์ที่ตนเองน่าจะเป็นผู้รับผิดชอบมากกว่า (Should Not of Self Image) เช่นคนเยอหยิ่งถือตัวไม่สนิทสนมกับคนอื่น แต่กับบ่นว่าไม่มีใครเป็นมิตรเลย คนที่เป็นโรคจิตชนิดระแวง (Paraniod) เป็น

ตัวอย่างของการใช้ Projection อย่างรุนแรงที่สุด

ข้อสังเกตอย่างหนึ่ง คือ ควรแยกลักษณะของการโทษคนอื่น (Projection) ออกจากการคาดคะเน (Assumption) ซึ่งเป็นผลจากการสังเกต (Observation) การโทษคนอื่น (Projection) นั้น คนกล่าวโทษคนอื่นข้างจะเชื่อถือความคิดของตนเองอย่างจริงจัง แต่ในการคาดคะเนนั้น ผู้คาดคะเนรู้ตัวเองตลอดเวลาว่า อาจผิดพลาดหรือไม่ตรงกับความจริงได้

3. Confluence คือ การที่บุคคลเอาตัวเองเข้าร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับภาวะแวดล้อมและหมดความสามารถที่จะแยกให้ออกว่าส่วนไหนเป็นของตัวเอง ส่วนไหนไม่ใช่ ในบางภาวะอาจถือได้ว่า Confluence เป็นเรื่องปกติ เช่น หรือในขณะที่มีสมาธิอย่างลึก ๆ แต่ Confluence พบในคนที่มีสุขภาพจิตไม่สมบูรณ์ (Pathological Confluence) คือ การใช้ Confluence อยู่เรื่อย ๆ เป็นนิสัยเกือบตลอดเวลา เช่น คนที่ประนีประนอมเกินไป จนขาดความเป็นตัวของตัวเอง

4. Retroflection คือ การเกิดขึ้นเพื่อแทนที่ บุคคลจะเปลี่ยนแปลงภาวะแวดล้อมเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของตน แต่กับพยายามมาบังคับควบคุมตนเองอย่างรุนแรง ถึงขั้นที่คล้ายกับแบ่งตัวเองออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายควบคุมกับฝ่ายถูกควบคุม เช่น คนที่พูดบ่อย ๆ ว่า "ผมต้องบังคับตัวเองให้ทำงานชิ้นนี้" "ฉันต้องควบคุมตนเองให้ได้" "ผมรู้สึกละอายแก่ใจตนเองเหลือเกิน"

บุคคลที่ทำอย่างนี้หรือผิดอย่างนี้อยู่เสมอ คือ คนที่มี Neurotic Mechanism แบบ Retroflection

เพิร์ลส์ กล่าวว่า ทั้ง Introjection, Projection, Confluence และ Retroflection เป็นกลไกที่ก่อให้เกิดโรคประสาท ถ้าบุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม ตลอดจนมีพฤติกรรมนั้นอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามกลไกทั้ง 4 นี้ ก็มีประโยชน์และเหมาะสม ถ้าบุคคลจะใช้เพียงชั่วคราว ภายใต้สถานการณ์ใดอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น

สภาพปัญหาหรือลักษณะของผู้ที่มีความทุกข์

เพิร์ลส์ (Perls, 1969) กล่าวว่า นักจิตวิทยาเกสตัลท์กล่าวไว้ว่า บุคลิกภาพของบุคคล เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ในการพัฒนาคุณภาพปกตินั้น ความต้องการของบุคคลจะเด่นชัดขึ้นมาเป็นภาพ (Figure) โดยบุคคลจะตระหนักว่า ตนมีความต้องการ และมีพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตน เมื่อครบวงจรเกสตัลท์นี้แล้ว เกสตัลท์วงจรใหม่ก็จะเกิดขึ้นอีกเมื่อเกิดความ-ต้องการใหม่ขึ้น ส่วนบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม จะเกิดจากการมีอุปสรรค ไม่เป็นไปตามวงจรดังกล่าวแล้ว เช่น บุคคลพยายามทำตามมโนภาพ

เกี่ยวกับตน (Self-Image) แต่ไม่เป็นตัวของตัวเอง จึงต้องใช้พลังงานเป็นจำนวนมากในการคงไว้ ซึ่งมีภาพเกี่ยวกับตัวเองที่ไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวเอง (Real-Self) อันจะทำให้เกิดความเครียด และมีลักษณะของสภาพปัญหาหรือสภาพผู้ที่มีความทุกข์ดังต่อไปนี้

1. เป็นบุคคลที่มีปัญหาการปรับตัว โดยจะหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และการกระทำ เช่น วิธีกล่าวโทษไปให้ที่อื่น (Projection)
2. เป็นบุคคลที่มีลักษณะพึ่งพาผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา จนติดเป็นนิสัย
3. เป็นบุคคลที่ขาดสติ ไม่ตระหนักหรือสำนึกในความเป็นจริง (Lack of Awareness)
4. เป็นบุคคลที่มีแนวโน้มที่จะอยู่กับอดีต เพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อตนเอง และการพัฒนาตนเอง และเป็นบุคคลที่ชอบเล่นเกม ด้วยการกล่าวโทษถึงอดีต ยกความผิดให้กับอดีต เพราะขาดความรับผิดชอบต่อปัจจุบัน จึงเป็นบุคคลที่ดำรงชีวิตอยู่อย่างปั่นป่วน
5. เป็นบุคคลที่มีภารกิจติดค้างคาใจมาก ๆ (Unfinished Business) และสิ่งเหล่านั้นจะคอยทิ่มแทงใจหรือรบกวนความรู้สึกของบุคคลนั้น ๆ อยู่ตลอดเวลา ทำให้การรับรู้เกี่ยวกับตัวเองบกพร่อง

6. เป็นบุคคลที่อมความทุกข์ ความไม่พอใจไว้เสมอ ๆ และหลีกเลี่ยงที่จะแสดงออกถึงความไม่พอใจ แต่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะส่วนที่สังคมยอมรับเท่านั้น ซึ่งเป็นการผิวนความต้องการที่แท้จริงของตนเอง จากนั้นจึงแสดงออกโดยการเก็บกดความรู้สึกไม่พอใจไว้อยู่เสมอ ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การโทษตัวเอง ตำหนิตัวเองและรู้สึกว่าตัวเองผิด (Guilt) คล้ายเป็นบุคคลที่ยอมแพ้โลก หรือเห็นจุดบอด ข้อบกพร่องของตนเองแล้วไม่กล้าแก้ไข

7. เป็นบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวเอง ให้บุรณาการผสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวได้ แต่พยายามจะปรับตัวให้เป็นไปตามความต้องการของสังคมหรือสภาพแวดล้อมแต่กลับขาดความเป็นตัวของตัวเอง และสับสนวุ่นวายกับสภาพที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน

8. เป็นบุคคลที่ขาดความตระหนักหรือมีสำนึก (Awareness) ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร จึงจะสามารถดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีสภาพชีวิตที่อยู่เพียงแค่วันหนึ่งวันไปวัน ๆ นอกจากนี้ยังเกิดความรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ไม่รู้ว่าจะจัดการกับตนเองอย่างไร ไม่กล้าที่จะคิดหรือตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตตัวเอง คอยแต่จะหาที่พึ่งพิงตลอดเวลา

ธีระ ชัยยุทธยรรยง (2533, หน้า 58-65) ได้สรุปความเชื่อที่สำคัญของการให้คำปรึกษาแบบแกสทอลท์ดังนี้

1. เชื่อว่า ไม่มีอะไรสำคัญเท่ากับสภาวะปัจจุบัน เพราะอดีตเป็นสิ่งที่ผ่านพ้นไปแล้ว ส่วนอนาคตเป็นส่วนที่ยังไม่เกิดขึ้น ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีจะต้องดำเนินชีวิตอยู่กับปัจจุบันไม่คำนึงถึง

อดีตและอนาคต ผู้ที่ยึดติดกับอดีตและอนาคตจนเกินไป เป็นผู้มีสุขภาพจิตไม่ดี จนันการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์ จึงฝึกให้บุคคลเรียนรู้ รับรู้ ถึงความคิด อารมณ์ การเปลี่ยนแปลงของตนเองในสภาวะปัจจุบัน นั่นคือ ให้บุคคลได้ใช้พลังความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ ทางอารมณ์ อย่างเต็มที่อยู่ในสภาวะปัจจุบัน จะไม่สูญเสียพลังงานไปคำนึงถึงหรือยึดติดอยู่กับอดีตและคาดหวังกับอนาคต ถ้าบุคคลยึดติดอยู่กับอดีตและอนาคตมากเกินไป จะสร้างความวิตกกังวลให้กับบุคคลนั้น

2. เชื่อว่า ความรู้สึกของบุคคลที่ไม่ได้ระบายออกมา เช่น ความเสียใจ ความคับแค้นใจ ความรู้สึกผิด ความคับข้องใจ ฯลฯ เป็นสิ่งที่ติดค้างของบุคคล บุคคลไม่สามารถเผชิญกับความรู้สึกค้างค่านั้น ๆ ได้อย่างเต็มที่ ความรู้สึกนั้นจะคอยรบกวนให้บุคคลต้องสูญเสียพลังในสภาวะปัจจุบัน ซึ่งความรู้สึกค้างค้ำนี้จะทำให้บุคคลแสดงออกในหลาย ๆ พฤติกรรม เช่น ความวิตกกังวล การย่ำคิดย่ำทำ การกล่าวโทษตนเอง อาการหยุดชะงักขณะเล่าเรื่องบางอย่างเรื่องอยู่กับไปแล้วเรื่องอื่น เพราะไม่สามารถเผชิญกับความรู้สึกค้างค้ำที่ตนมีอยู่ จนันการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์ จึงพยายามให้บุคคลกล้าเผชิญกับความรูสึกรับรู้ อยู่กับความรู้สึกค้างค้ำที่ตนมีอยู่ให้ได้ แล้วให้ระบายออกมา บุคคลจะได้ไม่สูญเสียพลังไปกับความรู้สึกค้างค้ำนั้นอีก สามารถดำรงชีวิตด้วยความรู้สึกที่มีอยู่กับสภาวะเป็นจริงในปัจจุบัน

ธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวคิดของจิตวิทยาแบบเกสตัลท์

พาสสันส์ (Passons, 1975, p. 14) ได้กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวคิดจิตวิทยาบ่าบ์เกสตัลท์ไว้ ดังนี้

1. มนุษย์เป็นผลรวมของการผสมผสานของร่างกาย อารมณ์ ความคิด ประสาทสัมผัส และการรับรู้
2. มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม
3. มนุษย์เป็นผู้ตัดสินใจเลือกตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ด้วยตนเอง
4. มนุษย์มีสติรู้ (Awareness) ต่อความรู้สึก ความคิด อารมณ์ และการรับรู้ของตนเอง
5. มนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกกระทำ และรับผิดชอบต่อการกระทำของตน
6. มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาความทุกข์ยากของตนเองได้
7. มนุษย์สามารถรับรู้ตนเองได้ในปัจจุบันเท่านั้น มนุษย์ไม่สามารถจัดการกับอดีตและอนาคตได้ แต่สามารถรับรู้อดีตได้จากความจำ และรับรู้อนาคตจากการจินตนาการเท่านั้น

8. มนุษย์เกิดมาโดยไม่มีความคิดหรือความชั่วติดตัวมาด้วย

หลักการของจิตวิทยาเกสตัลท์ที่นำมาใช้ในการทำจิตบำบัด

พาสสันส์ (Passons, 1975, pp. 12-13) กล่าวว่า จิตวิทยาเกสตัลท์เน้นเรื่องกระบวนการรับรู้และการเรียนรู้ แต่ เพิร์ลส์ ได้ดัดแปลงมาใช้ทางด้านจิตบำบัด โดยมีหลักการดังต่อไปนี้

1. มนุษย์มีแนวโน้มที่จะแสวงหาข้อยุติ หากมีสถานการณ์หรือปัญหาใดยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ มนุษย์จะมุ่งสนใจจนกว่าจะได้รับคำตอบในเรื่องนั้นอย่างสมบูรณ์ เช่น การสนทนาถูกหยุดชะงักไป ถ้ามีคนหนึ่งถามว่า ใครเป็นดารานำในภาพยนตร์เรื่องนี้ แล้วไม่มีใครตอบได้ แต่เมื่อใดที่นึกชื่อดารานำได้ ปัญหานี้ก็จะสิ้นไปทันที การสนทนาจึงดำเนินไปได้อย่างราบรื่น
2. มนุษย์ยังมุ่งสนองความต้องการในปัจจุบันให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ แต่ทุกคนจะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการขณะนั้นของตน เช่น วัตถุทรงกลมสำหรับเด็กที่กำลังอยากเล่นจะเห็นเป็นฟุตบอล แต่เด็กที่กำลังหิวอาจเห็นเป็นลูกแอปเปิ้ล
3. พฤติกรรมของมนุษย์เป็นหน่วยรวม ที่มีความสำคัญมากกว่าพฤติกรรมย่อยหลาย ๆ อันมารวมกัน เช่น การฟังดนตรี เป็นกระบวนการที่รวมการได้ยินเสียงโน้ต ตัวละครรวมกันเป็นทำนองเพลง
4. พฤติกรรมของมนุษย์จะเป็นที่เข้าใจและมีความหมาย เมื่อทราบถึงที่มาของพฤติกรรมนั้น เช่น เด็กที่ถูกพ่อแม่เมียน้อยอยู่เสมอ เมื่อเห็นครูเดินถือไม้บรรทัดเข้ามาหาก็คิดว่าจะมาทำโทษตนเอง
5. ประสบการณ์ที่มนุษย์ได้รับ เป็นผลจากหลักการของภาพและพื้น (The Principle of Figure and Ground) ถ้าเราให้ความสนใจสิ่งใดในขณะนั้น สิ่งนั้นจะเป็นภาพและสิ่งอื่นจะเป็นพื้น เช่น ขณะที่เราดูภาพวาดสีและรูปทรงที่ถือเป็นภาพ (Figure) ส่วนกรอบและผนังเป็นพื้น (Ground) แต่ถ้าเราให้ความสนใจที่กรอบภาพ ตัวภาพวาดจะเปลี่ยนเป็นพื้น

จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530, หน้า 146) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์ มีจุดมุ่งหมายสำคัญ 2 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้บุคคลมีวุฒิภาวะ และความเจริญงอกงาม ความมีวุฒิภาวะนี้ จะเกิดขึ้น เมื่อบุคคลเปลี่ยนแปลงจากการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น มาเป็นความสามารถในการพึ่งตนเองได้ ซึ่งสังเกตได้จากความรับผิดชอบของตนเอง
2. ส่งเสริมให้บุคคลมีบูรณาการแห่งชีวิต หมายถึง การที่บุคคลมีภาวะสอดคล้องภายในกับพฤติกรรมที่แสดงออก ทั้งนี้ พฤติกรรมทั้งหลายจะเป็นผลของการทำงานร่วมกันทั้ง

ความรู้สึก ความคิด ร่างกาย รวมทั้งจิตใจ บุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว เขาจะสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และสามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้

3. ส่งเสริมให้บุคคลคิดอย่างรอบครอบ ไคร่ครวญ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจว่าเขาจะดำเนินการกับสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

4. ส่งเสริมให้บุคคลตระหนักในภาวะปัจจุบัน (Here and Now) โดยมีหลักว่า คนที่ปรับตัวไม่ได้คือคนที่อยู่อย่าง ผิดสมัย ติดข้อง เผ่าคิดแต่อดีตและอนาคต ซึ่งการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์จะช่วยให้เขาตระหนักรู้ในภาวะปัจจุบัน

เร็กซ์ หมิ่นชนะ (2529, หน้า 51 อ้างอิงจาก Naranjo, 1970, pp. 49-50) ได้จัดลำดับคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับใช้ในการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์ไว้ ดังนี้คือ

1. จงนึกถึงปัจจุบันมากกว่าจะนึกถึงอดีตและอนาคต
2. อะไรที่จะต้องทำ ให้รับทำทันทีไม่ผัดวันประกันพรุ่ง
3. หยุดคิดฟุ้งซ่าน จงหาประสบการณ์ในสิ่งที่เป็นจริงของตนเอง
4. หยุดทดลองและสนใจในสิ่งที่ไม่จำเป็น
5. รู้จักใช้คำอธิบายหาเหตุผลตัดสินใจมากกว่าจะใช้กำลัง
6. ให้เขาได้รับความผิดหวังเจ็บปวดก่อนที่จะได้รับความสุขสบาย โดยไม่เข้มงวด

ในการรับรู้

7. มีความเชื่อมั่นในการรับรู้ ไม่หลงไหลในรูปจนเกินไป
8. กล้ารับผิดชอบในการกระทำ แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเอง
9. ปฏิบัติตนตามสภาพเป็นจริงที่เป็นอยู่

กระบวนการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์

ธีระ ชัยยุทธยรรยง (2533, หน้า 58-65) ได้สรุปกระบวนการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์ดังนี้

1. เป้าหมายของการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องทำให้ผู้รับคำปรึกษาเปลี่ยนพฤติกรรมจากการพึ่งพาผู้อื่นหรือสภาพแวดล้อม หันกลับมาพึ่งตนเองและรับผิดชอบต่อ การกระทำของตนเอง ให้ผู้รับคำปรึกษามีประสบการณ์ในการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง สามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ช่วยให้เขาค้นพบว่าเขาสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้มากกว่าที่เขาเคยทำ หรือเคยคิดไว้ ให้เขาได้ใช้พลังที่มีอยู่ ให้อยู่กับสภาวะปัจจุบันอย่างเต็มที่ รู้จักปล่อยวางอดีต กล้าเผชิญ รับรู้ถึงความรู้สึกที่ค้างค้ำอยู่และระบายออกมาได้ไม่ติดกักขังกับอนาคตที่ยังมาไม่ถึง ให้เขากลายเป็นตัวของตัวเอง เข้าใจค่านิยมและกฎเกณฑ์ของสังคมแต่มิได้หมายความว่าให้เขา

ยึดมั่นอยู่กับค่านิยมเหล่านั้นจนขาดความเป็นตัวของตัวเอง นั่นคือ ใ้บุคคลใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่กับสภาวะปัจจุบัน ด้วยการช่วยให้บุคคลค้นพบตนเอง เข้าใจตัวเองและพัฒนาตัวเองอย่างเต็มศักยภาพที่เขามีอยู่

2. **หน้าที่และบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา** ผู้ให้คำปรึกษามุ่งที่จะช่วยให้ผู้รับปรึกษาได้รับความรู้สึกของตนในสภาวะปัจจุบันที่นี้และเดี๋ยวนี้ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องสังเกตภาษาท่าทางที่ผู้รับคำปรึกษาสื่อออกมาให้เห็น ดูว่าลักษณะท่าทางที่แสดงออกมานั้นสอดคล้องกับอารมณ์ของผู้รับคำปรึกษาในขณะนั้นหรือไม่ อย่างไร พยายามที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาอยู่กับสภาวะความเป็นจริงในปัจจุบัน โดยใช้ประสาทสัมผัสของตนมากกว่าจะใช้ความคิด ดังที่เพิร์ลส์ (Perls) เสนอแนะไว้ว่า “Lose Your Mind and Come to Your Senses” นั่นคือบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา จะต้องช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาใช้ระบบการรับรู้ (Sense) ของเขาอย่างเต็มที่และตัวผู้ให้คำปรึกษาเองก็มีหน้าที่ต้องใช้ในการรับรู้ ทำความเข้าใจในตัวผู้รับคำปรึกษาเท่านั้น จะไม่วิเคราะห์ ตีความ หรือใช้สติปัญญาคาดคะเนสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาสื่อสารออกมาไม่ว่าจะเป็นทางวาจาหรือท่าทาง สิ่งให้ผู้ให้คำปรึกษาต้องทำก็คือ การฟัง การรับรู้อย่างมีประสิทธิภาพและต้องสื่อความหมายที่ได้ฟัง ได้รับรู้ กลับไปให้ผู้รับคำปรึกษาได้รับรู้ถึงสิ่งที่เขาได้แสดงออกมา นอกจากนี้ผู้ให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์ จะต้องเน้นอยู่ที่ความรู้สึกในปัจจุบันของผู้รับคำปรึกษาและในการที่จะให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถเปิดเผยตนเอง เพื่อที่จะเรียนรู้และค้นพบสิ่งที่มีอยู่ในตัวเขาเอง ผู้ที่ให้คำปรึกษาจะต้องเอาตัวเองเข้าไปสัมผัสและเข้าถึงจิตใจ ความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ด้วยการทำให้ตัวเป็นผู้มีชีวิตชีวาอยู่กับสภาวะปัจจุบัน สนใจผู้รับคำปรึกษาอย่างแท้จริง ช่วยเป็นกระจกให้กับผู้รับคำปรึกษาได้มองเห็นตนเอง เพื่อที่จะได้รู้จักตนเอง ช่วยให้กำลังใจแก่ผู้รับคำปรึกษาในสภาวะที่เหมาะสม ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาารู้และเข้าใจว่า ความรู้สึกหมดหวังเป็นเพียงจินตนาการที่บุคคลสร้างขึ้นเมื่อมีความวิตกกังวล โดยบุคคลมักจะจินตนาการว่าจะมีสิ่งเลวร้ายเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพของการรับรู้และการแก้ปัญหาในสภาวะปัจจุบันสูญเสียไป แต่ถ้าบุคคลกล้าเผชิญกับความวิตกกังวลที่มีอยู่ในปัจจุบัน เขาก็จะมองเห็นสิ่งกีดขวางหรืออุปสรรคที่ตนสร้างขึ้นและหาหนทางแก้ไขปัญหานั้นได้และพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อความรู้สึกและการตัดสินใจของตนเอง ซึ่งในบางครั้งผู้ให้คำปรึกษาจะต้องใช้วิธีการท้าทายให้ผู้รับคำปรึกษาคับข้องใจ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เขาพึ่งตนเองมากกว่าพึ่งผู้ให้คำปรึกษา

และคมเพชร จิตรสุกกุล (2530, หน้า 114) ได้สรุปกฎของการให้คำปรึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. อยู่กับสภาวะที่เรียกว่า “ที่นี้และเดี๋ยวนี้”

2. ส่งเสริมให้มีประสบการณ์จริง ๆ แทนที่จะทำกิจกรรมอื่น ๆ เช่น พูดถึงสิ่งเหล่านั้น เป็นต้น

3. เน้นการค้นพบตนเองโดยผู้มีปัญหา

4. ให้ความสำคัญในเรื่องความตระหนักรู้ (Awareness)

5. พยายามใช้สภาวะความคับข้องใจอย่างมีทักษะ

6. เน้นเรื่องความรับผิดชอบ และการเลือกสิ่งต่าง ๆ

3. เทคนิคและวิธีการที่ใช้ในการให้คำปรึกษา ในการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์ มีเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดการรับรู้ ตนเอง พึ่งตนเอง รับผิดชอบต่อการกระทำ ความรู้สึกและการตัดสินใจของตนเองซึ่งผู้ให้คำปรึกษาจะต้องรู้จักเลือกใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งในการที่จะทำการให้คำปรึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษา

เทคนิคที่สำคัญที่ผู้ให้คำปรึกษาใช้ในกระบวนการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์

1. ฝึกการใช้ภาษา เพื่อช่วยเพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเอง โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การทำให้ผู้รับคำปรึกษาใช้สรรพนามแทนตัวเองตรง ๆ (The I and Thou)

ผู้ให้คำปรึกษาจะพยายามช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาทราบว่าตนคิด พูด และต้องการอย่างไร ให้เขารับผิดชอบต่อการพูด การคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเอง ซึ่งผู้รับคำปรึกษามักใช้คำพูดว่า “ใคร ๆ ที่ตกอยู่ในสภาพเช่นนี้ ก็ต้องรู้สึกเสียใจเช่นกัน” ซึ่งการพูดลอย ๆ เช่นนี้ เป็นสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาหลีกเลี่ยงที่จะรับรู้ว่าเป็นของตนเองรู้สึกอย่างนั้น ผู้ให้คำปรึกษาจะกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาพูดออกมาตรง ๆ โดยพูดว่า “ใคร ๆ ในที่นี้ คงหมายถึงตัวคุณ” “ไหนลองพูดประโยคเมื่อสักครูใหม่ว่า ฉันรู้สึกเสียใจเมื่อตกอยู่ในสภาพเช่นนี้” ระหว่างที่ผู้รับคำปรึกษากำลังพูดประโยคดังกล่าว ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องรับฟัง สังเกตน้ำเสียง สีหน้า ท่าทางที่พูด แล้วถามผู้รับคำปรึกษาต่อไปว่า “เมื่อคุณพูดอย่างนี้แล้ว คุณรู้สึกอย่างไรบ้าง”

1.2 เปลี่ยนคำถามให้เป็นประโยคบอกเล่า (Changing Questions to Statements)

ผู้ให้คำปรึกษาจะไม่พยายามตอบคำถามที่ผู้รับคำปรึกษาถามมา ซึ่งคำถามนั้นถามขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการรับรู้หรือการที่จะกล่าวถึงความรู้สึกที่แท้จริง ให้เขาสามารถพูดออกมาในลักษณะประโยคบอกเล่า ผู้รับคำปรึกษามักพูดว่า “ทำไมดิฉันต้องทำรายงานวิชาสังคมร่วมกับนิธยาด้วยคะ?” ผู้ให้คำปรึกษาจะกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาพูดออกมาตรง ๆ โดยพูดว่า “จากคำถามนี้

คุณต้องการพูดหรือแสงความคิดเห็นอย่างไรกันแน่ “ ผู้รับคำปรึกษาอาจพูดใหม่ว่า “ ดิฉันไม่
อยากทำรายงานวิชาสังคมร่วมกันนิตยาเลย “

1.3 เน้นให้เกิดความรับผิดชอบต่อตนเอง (I take Responsibility) ส่วนมากผู้รับ
คำปรึกษามักหลีกเลี่ยงที่จะรับผิดชอบต่อการพูด การคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเอง
มักจะพูดว่า “ ฉันทำไม่ได้ “ แต่ในความเป็นจริง มักจะไม่ทำ หรือไม่อยากทำ มากกว่า ทำไม่
ได้ ผู้รับคำปรึกษามักจะพูดว่า “ ดิฉันทำงานร่วมกับนิตยาต่อไปไม่ได้แล้ว “ ผู้ให้คำปรึกษาอาจ
พูดว่า “ คุณทำงานร่วมกับนิตยาไม่ได้ หรือคุณไม่อยากทำ “ ผู้รับคำปรึกษาก็อาจพูดว่า “ ดิฉัน
ไม่อยากทำ “ ผู้ให้คำปรึกษาอาจพูดว่า “ คุณทำงานร่วมกับนิตยาได้ แต่คุณไม่อยากทำ คุณ
พร้อมที่จะรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของคุณนะ “

2. ฝึกให้ผู้รับคำปรึกษารับรู้ถึงความต้องการ ความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองขณะนั้น
ผู้ให้คำปรึกษาจะพยายามช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารับรู้ถึงความต้องการ ความรู้สึกที่แท้จริงที่ตนมี
อยู่ในขณะนั้น ให้เขายอมรับในส่วนที่เขาเป็นตัวเขาตามอุดมคติ ที่เรียกร้องให้เขาทำตามค่านิยม
ของสังคม โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้

2.1 เกมการพูดจาโต้ตอบกันเอง (Games of Dialogue) ผู้ให้คำปรึกษาสังเกต
ภาษา ท่าทาง ที่ผู้รับคำปรึกษาแสดงออกมา เช่น ระหว่างการให้คำปรึกษาขณะที่ผู้รับคำ
ปรึกษาเล่าเรื่องราวของตนอยู่ เขาใช้มือขวาบีบนิ้วชี้ของมือซ้ายอยู่ตลอดเวลา ผู้ให้คำปรึกษา
จะให้ผู้รับคำปรึกษาถ่ายทอดความรู้สึกที่ตนต้องการขณะนั้นอย่างแท้จริงมุ่งไปที่มือขวา แล้ว
ถ่ายทอดความรู้สึกที่บอกตนเองเสมอว่า ควรจะ ซึ่งไม่ใช่ความรู้สึกที่ตนต้องการขณะนั้นอย่าง
แท้จริงมุ่งไปที่นิ้วชี้ของมือซ้าย แล้วให้มือขวาพูดจาโต้ตอบกับมือซ้าย ตัวอย่างกรณี เด็กชาย
ธนาพงษ์ ซึ่งครอบครัวฐานะดี ธนาพงษ์กลางวันจะไปเรียนหนังสือตามปกติ ส่วนในกลางคืน
มักจะไปเล่นดนตรี ซึ่งเป็นสิ่งโปรดปรานของธนาพงษ์และเป็นการเพิ่มประสบการณ์มีรายได้
พิเศษอีกด้วย แต่บิดามารดาต้องการให้ธนาพงษ์เรียนหนังสืออย่างเดียวห้ามไม่ให้ธนาพงษ์ไป
เล่นดนตรี ทำให้ธนาพงษ์รู้สึกขัดแย้งใจ สับสนไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรดี ผู้ให้คำปรึกษาจะให้
ธนาพงษ์ถ่ายทอดความรู้สึกที่เขาต้องการเล่นดนตรีมุ่งไปที่มือขวา แล้วถ่ายทอดความรู้สึกที่
ตนต้องทำตามความต้องการของบิดามารดาเพื่อการเป็นลูกที่ดีอยู่ในโอวาทของบิดามารดาไปที่
นิ้วชี้ของมือซ้าย แล้วให้มือขวาพูดจาโต้ตอบกับนิ้วชี้ของมือซ้าย จะช่วยให้ธนาพงษ์เกิดความ
กระจ่างถึงความรู้สึกที่ตนต้องการอย่างแท้จริง คือ รับรู้ความรู้สึกที่ว่า ควรกระทำกับความรู้สึก
ที่ตนต้องการจริง ๆ ขณะนั้นได้ ความขัดแย้งก็จางลง ความวิตกกังวลก็จะค่อย ๆ หมดไป
สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางที่ตนต้องการอย่างแท้จริงได้ด้วยตนเองโดยไม่รู้สึกว่ามีผู้อื่นคอย

บงการชีวิตของตนเอง

2.2 การใช้เทคนิคเก้าอี้ว่างเปล่า (The Empty Chair) เป็นเทคนิคที่ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารับรู้ถึงความรู้สึก ที่ขัดแย้งภายในตัวของผู้รับคำปรึกษาได้ชัดเจนขึ้น โดยการให้คำปรึกษาใช้เก้าอี้สองตัว วางหันหน้าเข้าหากัน แล้วให้ผู้รับคำปรึกษาแสดงบทบาทและพูดในส่วนที่เป็นความต้องการ ความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองขณะที่นั่งอยู่บนเก้าอี้ตัวหนึ่ง พูดไปที่เก้าอี้ว่างเปล่า ซึ่งถือเป็นส่วนที่เป็นความต้องการ ความรู้สึกในอุดมคติที่คอยบอกว่า ตนเองควรจะทำอย่างไร ต่อจากนั้นให้ผู้รับคำปรึกษาย้ายไปนั่งเก้าอี้ตัวที่อยู่ตรงข้าม แล้วแสดงบทบาทและพูดในส่วนที่เป็นความต้องการ ความรู้สึกในอุดมคติที่ขัดแย้งอยู่ได้ตอบกลับไป เทคนิคนี้เป็นวิธีการที่ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจความต้องการ ความรู้สึกทั้งสองอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ไม่พยายามปกปิดหรือปฏิเสธความรู้สึกที่ตนมีอยู่ กรณีตัวอย่าง มยุรา เป็นคนที่ค่อนข้างขี้เกรงใจคนอื่น พูดน้อย เก็บตัว เมื่อทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ เป็นกลุ่มมักถูกเพื่อน ๆ เอาเปรียบให้ทำงานมากกว่าคนอื่น บางครั้งทำงานผิดพลาดบ้าง เพื่อนบางคนดู ซึ่งมยุราไม่กล้าที่จะได้ตอบใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่ออยู่นอกกลุ่มเพื่อนมักจะพูดกับเพื่อนสนิทว่า “ เธอดูสิ เพื่อน ๆ เขาไม่เคยสนใจความรู้สึกของเราเลย นึกจะใช้ก็ใช้ นึกจะด่าก็ด่า ” “ เราไม่อยากจะมีเรื่อง แล้วก็นำรำคาญด้วย เลยไม่ได้ได้ตอบอะไรทั้งสิ้น ” ในกรณีนี้ผู้ให้คำปรึกษาก็ให้มยุราแสดง บทบาทของมยุราผู้อ่อนแอไม่กล้าได้ตอบ พูดระบายความรู้สึกออกมาขณะที่นั่งอยู่บนเก้าอี้ตัวหนึ่งพูดกับเก้าอี้ว่างเปล่า พูดในส่วนที่ขัดแย้งส่วนที่เป็นตัวของตัวเอง หลังจากนั้นให้มยุราย้ายไปนั่งเก้าอี้ที่อยู่ตรงข้ามพร้อมกับแสดงบทบาทมยุราผู้เข้มแข็ง ต้องการเป็นตัวของตัวเองพูดชี้แจงกับส่วนที่อ่อนแอ ในช่วงนี้ผู้ที่ให้คำปรึกษาอาจจะใช้คำถาม กระตุ้นให้มยุรารับรู้เกี่ยวกับตนเองมากยิ่งขึ้น อาจใช้คำถามว่า “ อะไรจะเกิดขึ้นกับตัวคุณ ถ้าคุณกล้าที่จะเป็นตัวของตัวเอง กล้าพอที่จะบอกความต้องการความรู้สึกที่แท้จริงของคุณกับเพื่อน ๆ ”

3. เทคนิคการฝึกให้ผู้รับคำปรึกษาเพ่งการรับรู้อยู่ที่ความรู้สึกของตนเอง

(Principle of the Now and the Use of the Awareness Continuum) ผู้ให้คำปรึกษาจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารับรู้ความรู้สึก ตามสภาพความเป็นจริงของตนเองในสภาวะปัจจุบันให้ได้ ให้เขากล้าเผชิญกับความรู้สึกนั้น โดยไม่หลีกเลี่ยง ซึ่งความรู้สึกที่ผู้รับคำปรึกษาไม่อยากสัมผัสและรับรู้ มักเป็นความรู้สึกที่ค้างค้ำอยู่กับประสบการณ์ในอดีต ที่ยังส่งผลถึงสภาวะอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมในปัจจุบัน เช่น อารมณ์เศร้าสะเทือนใจ เสียใจ เจ็บปวดขมขื่น คับแค้นใจ เป็นต้น และบางครั้งอาจเป็นความรู้สึกในทางที่ดี แต่ไม่กล้าจะแสดงออกมา เช่น ความรู้สึกชื่นชมยินดี รักใคร่ พอใจ สุขใจ เป็นต้น และเพื่อให้บุคคลนั้นอยู่ในสภาวะปัจจุบัน ผู้ให้

คำปรึกษาจะใช้การถามที่เน้นถึง “อย่างไร” (How) และ “อะไร” (What) มากกว่า “ทำไม” (Why)

4. เทคนิคการแสดงการกล่าวโทษผู้อื่น (Playing the Projection) เป็นวิธีการที่ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา ตระหนักถึงความรู้สึกที่ไม่ดีที่มีอยู่ในตนเอง เป็นความรู้สึกที่ตัวเองไม่ยอมรับและมักจะโทษผู้อื่น คอยมองในส่วนไม่ดีของผู้อื่น เช่น ผู้รับคำปรึกษามีความรู้สึกไม่ไว้วางใจตนเอง ไม่รับผิดชอบตนเอง ก็มักมองผู้อื่นเป็นผู้ไม่น่าไว้วางใจ ไม่รับผิดชอบ คอยกล่าวโทษ หรือคอยจับผิดคนอื่นในเรื่องนี้อยู่ตลอดเวลา และมักพูดว่า “ฉัน (ผม) ไม่ไว้วางใจใคร ๆ ทั้งสิ้น ว่าจะทำงานนี้สำเร็จ” ผู้ให้คำปรึกษาจะให้ผู้รับคำปรึกษาแสดงบทบาทเป็นบุคคลที่ไม่ไว้วางใจผู้อื่น เพื่อให้เขาได้สำรวจและทำความเข้าใจในส่วนที่ตนเป็นอยู่หรือมีอยู่ แต่ตนเองไม่ยอมรับ และมักสะท้อนไปยังผู้อื่นว่าผู้อื่นเป็นอยู่หรือมีอยู่ จึงขอยกกล่าวโทษหรือคอยจับผิดผู้อื่น การที่ผู้ให้คำปรึกษาช่วยผู้รับคำปรึกษาตระหนักว่าตัวเองมีความรู้สึกนั้น ๆ อยู่จะช่วยให้เขารับผิดชอบต่อสิ่งที่เขารู้สึกและพยายามปรับปรุงแก้ไขความรู้สึกนั้นที่มีอยู่ในตัวเขาให้ได้ โดยไม่พยายามมองหรือคอยกล่าวโทษจับผิดผู้อื่นอีก

5. เทคนิคการใช้เกมการซ้อมบทบาท (Rehearsal) เป็นเทคนิคที่ผู้ให้คำปรึกษาใช้เกมช่วยให้ผู้รับปรึกษา ได้ใช้พลังที่มีอยู่ในตนเองอยู่กับสภาวะปัจจุบันอย่างเต็มที่ เพราะบุคคลมักวิตกกังวลถึงบทบาทของตนที่จะแสดงในอนาคต เช่น การที่ต้องออกไปบรรยาย อภิปราย รายงาน ได้วาทีหน้าชั้นเรียน เป็นต้น ซึ่งต้องใช้พลังส่วนใหญ่ไปกับการคาดคะเนว่าตนเองจะแสดงบทบาทอย่างไร เมื่อต้องออกไปทำหน้าที่นั้น ๆ ทำให้ไม่สามารถรับรู้ถึงสภาวะในปัจจุบันได้อย่างเต็มที่ เพื่อลดความวิตกกังวลดังกล่าวผู้ให้คำปรึกษาจะให้ผู้รับคำปรึกษาได้ซ้อมบทบาทหรือแสดงบทบาทที่ตนคิดไว้ออกมาจริง ๆ

6. เทคนิคการใช้เกมแสดงเกินกว่าเหตุ (Exaggeration) เป็นวิธีการที่ผู้ให้คำปรึกษาให้เกมช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารับรู้ถึงสัญลักษณ์ที่เป็นภาษาทางร่างกายที่สื่อออกมา เช่น ผู้รับคำปรึกษาเล่าถึงความเสียใจที่ตนทะเลาะและขัดแย้งกับพี่สาว ขณะที่เล่าก็ใช้มือซ้ายบีบมือขวาอยู่ตลอดเวลา ผู้ให้คำปรึกษาก็ให้ผู้รับคำปรึกษาใช้มือซ้ายบีบมือขวาให้มากยิ่งขึ้นแล้วระบายความรู้สึกเกี่ยวกับการใช้มือซ้ายบีบมือขวาออกมาหรือดังตัวอย่างนี้ ผู้รับคำปรึกษาพูดเกี่ยวกับข้อความที่สำคัญ ๆ แต่พูดอย่างไม่สนใจ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้รับคำปรึกษาไม่ได้ให้ความสำคัญของเรื่องที่พูด เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะขอให้ผู้รับคำปรึกษากล่าวข้อความนั้น ๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีกและในการกล่าวซ้ำแต่ละครั้งจะให้ผู้รับคำปรึกษาพูดเสียงดังขึ้น ๆ และเน้นสิ่งที่พูดนั้นให้หนักแน่นขึ้น

7. เทคนิคการฝึกให้ผู้ได้รับคำปรึกษาใช้จินตนาการ (Fantasy) เป็นเทคนิคที่ผู้ให้คำปรึกษาช่วยผู้รับคำปรึกษาตระหนักถึงความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง โดยส่งความรู้สึกความต้องการนั้น ผ่านไปยังสิ่งอื่นแทนที่จะให้เขาพูดถึงตนเองตรง ๆ ซึ่งในบางครั้งการพูดถึงความรู้สึก ความต้องการของตนเองตรง ๆ อาจเกิดความลำบากใจที่จะระบายความรู้สึก ความต้องการนั้น ๆ ออกมา จึงต้องใช้จินตนาการเข้าช่วยให้บุคคลเกิดความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง เช่น ให้ผู้รับคำปรึกษาหลับตาผ่อนคลายตัวเองให้สบายที่สุด แล้วให้สมมติว่า เขากำลังยืนดูรูปปั้นของตัวเองเอง ลองจินตนาการว่าถ้ารูปปั้นนั้นมีชีวิต รูปปั้นนั้นจะเป็นอย่างไร มีความต้องการอะไร มีความรู้สึกอย่างไรและสภาพแวดล้อมที่รูปปั้นนั้นอยู่เป็นอย่างไร นอกจากนี้ผู้ให้คำปรึกษาอาจให้ผู้ได้รับคำปรึกษาจินตนาการตัวเองเป็น ต้นไม้ ดอกไม้ สะพาน สัตว์ เครื่องใช้อื่น ๆ โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้รับคำปรึกษามาพบ

จากการศึกษาถึงทฤษฎีของความตระหนัก ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักและการเกิดความตระหนักในตนเองของบุคคลในด้านต่าง ๆ แล้วนำมาพิจารณาร่วมกับทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์ จะเห็นว่าการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์นั้น เทคนิคต่าง ๆ ที่นำมาใช้จะช่วยให้บุคคลเกิดความตระหนักในตนเองมากขึ้น ซึ่งเป็นการช่วยบุคคลในการพัฒนาบุคลิกภาพตามปกติ ช่วยให้ความต้องการของบุคคลเด่นชัดเป็นภาพ (Figure) โดยบุคคลจะตระหนักว่า ตนมีความต้องการนี้ และมีพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตน และเมื่อครบวงจรเกสตัลท์แล้ว เกสตัลท์วงจรใหม่ก็จะเกิดขึ้นอีกเมื่อเกิดความต้องการใหม่ขึ้น

ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีจะเป็นบุคคลที่มีความตระหนักในตนเองคือ ไม่ปฏิเสธการรับรู้ถึงความต้องการต่าง ๆ ของตนเอง กล้ายอมรับตนเองตามความเป็นจริง เชื่อในความสามารถของตนเอง ปรับตัวได้ดี และรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง สามารถจัดระบบตนเองให้เกิดความสมดุล ได้เมื่อมีความคับข้องใจ อันเกิดขึ้นจากความขัดแย้ง ของส่วนที่เป็นตนเองกับส่วนที่เป็นตนตาม มโนภาพ ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีก็จะสามารถพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของตนเองได้ ตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสมกับตนเอง และรับผิดชอบต่อการตัดสินใจนั้น และในการให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้นควรได้มีการศึกษาถึงพัฒนาการของมนุษย์และพฤติกรรมและอารมณ์ที่เบี่ยงเบน ร่วมกับทฤษฎีการกระทำผิดและสาเหตุของการกระทำผิด เพื่อให้ผู้ให้คำปรึกษารับรู้ถึงพื้นฐานทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ของพวกเขา เพื่อนำพิจารณาร่วมกับปัญหาที่ได้รับฟังในขณะให้คำปรึกษาและเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาได้อย่างเหมาะสมกับปัญหาของแต่ละบุคคล

เด็กและเยาวชนในสถานพินิจ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการมนุษย์และพฤติกรรมเบี่ยงเบน

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2539, หน้า 37 อ้างถึงใน Erik, 1964) กล่าวว่า พัฒนาการของมนุษย์ตลอดชีวิตมี 4 ด้าน คือ พัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา มนุษย์ที่มีพัฒนาการรอบด้านไปด้วยดีจะเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่มั่นคง พัฒนาการที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน ได้แก่ พัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม

พัฒนาการปกติทางอารมณ์และสังคมของเด็กและเยาวชน

1. พัฒนาการทางอารมณ์และสังคมในเด็ก

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540, หน้า 205-207, 262-269) เด็กวัย 6-13 ปี ตามทฤษฎีพัฒนาการเด็ก กำหนดว่าอยู่ในช่วงวัยเด็กตอนกลาง ซึ่งมีพัฒนาการเฉพาะช่วงวัยทั้งอารมณ์และสังคมดังนี้

1.1 พัฒนาการทางอารมณ์ หมายถึง ลักษณะอารมณ์ของเด็กที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า เช่น ความโกรธ ความแค้นใจ ความวิตกกังวล ฯลฯ เด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการทางอารมณ์ต่อจากเด็กในวัยเด็กตอนต้น ซึ่งจะมีอารมณ์ที่หลากหลายพอสมควรแต่ไม่ลึกซึ้งมากนักทั้งอารมณ์ในทางบวก เด็กจะมีอารมณ์หรรษา อารมณ์ดีหากได้ทำอะไรที่ตนพอใจทำอะไรแล้วประสบความสำเร็จ หรือสามารถสร้างสัมพันธ์กับคนรอบข้างได้ ส่วนอารมณ์ทางลบ เด็กจะมีอารมณ์หลากหลาย เช่น อารมณ์โกรธง่ายโดยเฉพาะเมื่อถูกขัดใจ อารมณ์อวดดี อารมณ์ก้าวร้าว อิจฉา ริษยา หวาดกลัว ฯลฯ เมื่อเด็กเติบโตเข้าสู่วัยเด็กตอนกลาง เด็กจะมีอารมณ์ที่มั่นคงขึ้นบ้าง ความหวาดกลัวโดยไม่มีเหตุผลลดลง สามารถอธิบายโดยใช้เหตุผลให้เด็กเข้าใจได้มากขึ้น เด็กเริ่มที่จะเข้าใจอารมณ์ของตนเองและบุคคลอื่น รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง รู้จักแสดงอารมณ์ของตนเองออกมาอย่างเหมาะสมมากขึ้น แต่จากการที่เด็กในวัยนี้มีอารมณ์ที่หลากหลายมากขึ้นทั้งในแง่ดีและไม่ดี หากเด็กไม่มีโอกาสได้แสดงออกหรือไม่มีผู้รับอารมณ์นั้น อารมณ์ของเด็กจะถูกเก็บกด เด็กจะเกิดความรู้สึกเครียดอาจนำไปสู่ความเจ็บป่วยทางกายที่เนื่องมาจากอารมณ์ได้ หรือรู้สึกผิดจนทำร้ายตนเองและผู้อื่น

1.2 พัฒนาการทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น พัฒนาการทางสังคมที่เป็นจุดเด่นสำหรับเด็กในวัยนี้ ได้แก่ การเริ่มรู้จักอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มในการเรียน เล่น และทำกิจกรรมมากขึ้น เด็กรู้จักเคารพกฎกติกาในการเล่น การเรียนและการเข้าสังคม รู้จักมารยาทสังคม รู้จักนิสัยใจคอของเพื่อน กลุ่มมีอิทธิพลต่อเด็กในด้านพัฒนาการทาง

บุคลิกภาพในแง่มุมต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เด็กที่ไม่มีกลุ่มจะมีความด้อยในด้านความคิด อารมณ์ และการศึกษาเล่าเรียน นอกจากนั้น การเล่นยังมีความสำคัญต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก การเล่น ในช่วงนี้เป็นการเล่นเชิงสังคม มีการแบ่งบทบาทมากขึ้น มีการระมัดระวังเรื่อง กฎกติกามากขึ้น หรือรู้จักระมัดระวังอารมณ์ของตนเองมากขึ้น เป็นต้น พัฒนาการทางสังคมที่สำคัญในระยะนี้มีอีกประการหนึ่ง คือ การเรียนและเลียนบทบาททางเพศ โดยเด็กจะเรียนและเลียนจากการเข้าสังคม กับเพื่อนร่วมวัย เพศเดียวกัน และจากผู้ใหญ่ที่เด็กรักนับถือผูกพันนอก บ้าน

2. พัฒนาการปกติด้านอารมณ์และสังคมของเยาวชน

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540, หน้า 336-338) วัยรุ่นหรือเยาวชนตามการแบ่งชั้นของ พัฒนาการ จะมีอายุระหว่าง 13-16 ปี เด็กในวัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และสังคม มากมาย ดังนี้

2.1 พัฒนาการทางอารมณ์ เด็กวัยรุ่นจะมีพัฒนาการด้านอารมณ์ที่รุนแรง เป็น อารมณ์แบบ "พายุบุแคม" เด็กมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย สับสน อ่อนไหว ไม่มั่นคง ลักษณะที่เห็นได้ในเด็กวัยรุ่นโดยทั่วไป ได้แก่ อารมณ์ร้อน อารมณ์ชีวิตกังวล อารมณ์อ่อน ใหว่ง่าย เจ้าอารมณ์ขี้จิกจิก ฯลฯ นอกจากนั้น ยังมีอารมณ์อื่น ๆ ทุกประเภท ทั้งรัก ชอบ โกรธ เกasyด ให้อวด แข่งดี ถือดี เข้าทริ อ่อนไหว หลงไหล วุ่นวายใจ เห็นอกเห็นใจ สับสน หงุดหงิด ฯลฯ อารมณ์ทุกประเภท เมื่อเกิดขึ้นแล้วมักมีความรุนแรง เปลี่ยนแปลงง่าย การ ควบคุมอารมณ์ไม่ลู่ดีนัก อารมณ์ที่แปรปรวนนี้ ทำให้คนวัยอื่นไม่เข้าใจ ตามไม่ทันอารมณ์หรือ ต้องใช้ความอดทนมาก เด็กจึงมักแยกตัวออกจากคนวัยอื่นและเกาะกลุ่มกันเองเนื่องจากเข้าใจ กันดี นอกจากนั้น เด็กจะมีพัฒนาการเกี่ยวกับความรัก มีความต้องการทางเพศเพิ่มมากขึ้น สนใจเพื่อนต่างเพศและเริ่มคบหากับเพื่อนต่างเพศในลักษณะที่ไม่ใช่เพื่อน ฯลฯ

2.2 พัฒนาการทางสังคม เด็กวัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมวัยมากขึ้น จับ กลุ่มกันได้นาน มีความผูกพันกับเพื่อนร่วมกลุ่มอย่างแน่นแฟ้น ในกลุ่มจะประกอบไปด้วยเพื่อน ทั้งสองเพศ เมื่อเลือกเข้ากลุ่มใดแล้วเด็กจะมีความจงรักภักดีต่อกลุ่ม ยอมรับเอาค่านิยม ความเชื่อ ความสนใจของกลุ่มมาเป็นของตนเองอย่างเต็มที่ ในบางครั้ง การรวมกลุ่ม ของวัยรุ่นจะมีพลังมากมายสามารถต่อรองกับผู้ที่ทรงอำนาจได้ กลุ่มเพื่อนในช่วงนี้จะมี ความสำคัญต่อชีวิตจิตใจและอนาคตของเด็กมากที่สุด อิทธิพลของครอบครัวจะลดน้อยลงไปมาก

พฤติกรรมที่มีปัญหาหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนในเด็กและเยาวชน

ลักษณะพัฒนาการของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะทางอารมณ์และสังคมที่กล่าวมาเป็นลักษณะพัฒนาการตามปกติ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเขาได้รับการตอบสนองจากบุคคลใกล้ชิดอย่างเหมาะสม แต่ในช่วงของการมีพัฒนาการตามขั้นต่อนั้น ๆ เด็กและวัยรุ่นไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการ ไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม หรือไม่ได้รับความรักความเข้าใจอย่างเพียงพอ เด็กจะรู้สึกกดดัน และมีการแสดงออกในทางที่ไม่เหมาะสม หรือเบี่ยงเบนไปจากพฤติกรรมที่ควรจะเป็นได้

ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 2) ให้คำจำกัดความของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมว่าเป็นเด็กที่ประพฤติตนไปในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ อาจจะเป็นไปในลักษณะก้าวร้าว เกเร ก่อวุ่น หรือเป็นไปในทิศทางถดถอย หนีความเจริญ เงื่องหงอย เพ้อฝัน หรือเชื่องซึม พฤติกรรมที่ถือว่ามีปัญหาได้แก่ พฤติกรรมทุกพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์ปกติ อันจะสร้างปัญหาแก่ตัวเด็กเองและผู้อื่น เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมนั้นมีอยู่ทั่วไปในแทบทุกโรงเรียนทุกชุมชน ทุกสังคม ต่างกันที่ปริมาณ ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 11) ได้รวบรวมผลการศึกษาลายเรื่อง ได้ตัวเลขที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม และพบสัดส่วนของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมในที่ต่าง ๆ เช่น มาร์เตนส์ (Martens, 1944) ทำการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาประมาณว่า เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและปัญหาทางอารมณ์รุนแรงมีประมาณร้อยละ 2.3 ของเด็กทั้งหมดที่อยู่ในวัยเรียน โรเจอร์ (Roger, 1942) สำรวจพบว่าโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา มีเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมอยู่ถึง ร้อยละ 2.5 เป็นเด็กชายร้อยละ 1.8 เป็นเด็กหญิงร้อยละ .7 พฤติกรรมอยู่ในขั้นไม่รุนแรงไปจนถึงที่รุนแรงมาก ส่วน อุลล์แมนน์ (Ullmann, 1952) สรุปว่าในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไปในสหรัฐอเมริกามีเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมอยู่ประมาณร้อยละ 8 สำหรับโรงเรียนในประเทศไทยนั้น จำนวนเด็กเหล่านี้ไม่เป็นที่ทราบแน่นอน บางโรงเรียนก็มีมากบางโรงเรียนก็มีน้อยขึ้นอยู่กับสภาพของชุมชน ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองและมาตรฐานของโรงเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งลักษณะของเด็กไทยที่มีพฤติกรรมไม่พึงปรารถนา มีการแสดงออกมากมาย เช่น การแสดงออกที่รุนแรง ระบายคนอื่น ได้แก่ ก่อความวุ่นวาย ก่อปัญหา โหดร้าย ก้าวร้าว ลัทธิโมย ดื้อดึง ไม่เชื่อฟัง ฯลฯ หรือถดถอยหลบจากสังคม ได้แก่ ฝันกลางวัน เกียจคร้าน ไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ทำการบ้าน เหลวไหลไม่เอางาน พุดบด เพ้อฝันไม่กล้าสู้หน้า ฯลฯ นอกจากนั้นยังมีการแสดงออกคล้ายมีอาการทางจิต เช่น มีความวิตกกังวล หวาดกลัว ไม่กล้า ประหม่า หวาดผวา เบื่ออาหาร ร้องไห้บ่อย มีความรู้สึกสับสน วุ่นวาย ซึ่ปน ไม่อยู่นิ่งเฉย เคลื่อนไหวอยู่เฉย

เล่นมือเล่นเท้าตนเอง โกรธง่าย และโกรธจัด ฯลฯ รวมไปถึงอาการผิดปกติทางกาย ได้แก่ ท้องผูกบ่อยๆ ปวดหัวบ่อยๆ เหนื่อยง่าย นอนไม่หลับ ฯลฯ

ลักษณะที่ผิดปกติต่าง ๆ ที่กล่าวมาเด็กบางคนอาจจะมีเพียงลักษณะเดียวหรือหลายลักษณะก็ได้ ลักษณะที่เห็นได้ชัดและเห็นได้บ่อยในกลุ่มเด็กที่มีพฤติกรรมผิดปกติ ได้แก่ การก้าวร้าว การหาเรื่องชกต่อยกัน เกเร หนีโรงเรียน กล่าววาทะหยาบคาย ไม่ชอบทำงานที่ได้รับมอบหมาย ผลการเรียนต่ำ ชอบหาเรื่องทะเลาะวิวาท ยกพวกเข้าทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกันในที่สาธารณะ ก่อความวุ่นวายให้แก่สังคม

จากสาระเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กและวัยรุ่น ทั้งที่เป็นปกติและผิดปกตินี้ ชี้ให้เห็นว่าหากเด็กมีพัฒนาการที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอน เด็กอาจมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากปกติ ซึ่งพฤติกรรมที่ผิดปกตินี้ บางส่วนสามารถนำเด็กและเยาวชนไปสู่การกระทำผิดได้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 กำหนดความหมายของเด็กและเยาวชนไว้ดังนี้ เด็ก หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 7 ปี บริบูรณ์แต่ยังไม่เกิน 14 ปี บริบูรณ์ เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 14 ปี บริบูรณ์แต่ยังไม่เกิน 18 ปี บริบูรณ์

ความหมายของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

สุพัตรา สุภาพ (2541, หน้า 50 อ้างอิงจาก วรชาติ แสนคำ, หน้า 12) กล่าวว่าเด็กกระทำผิดคือ เด็กเกเร เร่ร่อน ขอทาน หนีโรงเรียน การกระทำผิดกฎหมายคือ การทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ กระทำ อนาคตและข่มขืนกระทำชำเรา กระทำผิดว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ฯลฯ

สุชา จันทน์เอม (2542, หน้า 3) ให้ความหมายของคำว่าเด็กกระทำผิดว่า หมายถึงเด็กที่กระทำผิดอาญา รวมทั้งเด็กที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดสำหรับเด็ก

ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 21) ให้คำจำกัดความของคำว่า เด็กมีพฤติกรรมขัดกับสังคมว่าเป็นเด็กที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ประพฤติตนไปในทิศทางที่ตรงข้ามกับกรอบวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม ประพฤติตนไปในทิศทางที่แตกต่างออกไปจากคนทั่วไปในสังคมที่เขาประพฤติดูปฏิบัติกัน โดยยกตัวอย่างเด็กกลุ่มนี้ว่า คือ เด็กเกเร เป็นยุวอาชญากร เป็นต้น

ความหมายโดยทั่วไปของเด็กกระทำผิด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้รวมไปถึงเยาวชนที่กระทำผิดด้วย คือ เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 7-18 ปี บริบูรณ์ ที่กระทำความผิดตามกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา และถูกจับกุมเพื่อดำเนินคดี

และถูกควบคุมอยู่ที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก

ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กวัยรุ่น

สุพัตรา สุภาพ (2541, หน้า 51-52 อ้างอิงจาก วรชาติ แสนคำ, หน้า 12) รวบรวม ทฤษฎีการกระทำผิดของนักวิชาการต่าง ๆ ไว้ 4 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีว่าด้วยสาเหตุทางจิต (Psychogenic Theory) นักทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุทางจิต ได้แก่ เออร์วิง คอฟแมน และเจกินส์

เออร์วิง (Irving, 1977) กล่าวว่า เด็กที่มาจากครอบครัวบ้านแตกหรือครอบครัวที่พ่อแม่ประพฤติตัวไม่เหมาะสม มักจะไม่ได้รับการตอบสนองที่ดี เด็กจะมีความรู้สึกขาดพ่อแม่ กลายเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย รู้สึกว่าตนเองได้รับการดูถูกจากสังคมความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน มนุษย์น้อย เด็กจะระราน ขอบต่อสู้อยู่ พวกเขาจะรู้สึกว่าในชีวิตของเขา เขาไม่เคยได้รับอะไรที่เขาปรารถนาเลย

เจกินส์ (Jekins, 1982) ให้ข้อสังเกตเด็กวัยรุ่นที่กระทำผิดว่า เด็กที่ทำผิดส่วนใหญ่เกิดจากจิตใจที่สับสนวุ่นวาย เพราะขาดความสัมพันธ์อย่างอบอุ่น ถูกทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยว ไม่มีการควบคุมและ ลักษณะการกระทำผิดก็มักจะอยู่ร่วมกับกลุ่มเพื่อนที่มีปัญหาล้ายกัน

2. ทฤษฎีว่าด้วยทางสังคมวิทยา (Sociological Theory) นักสังคมวิทยากล่าวว่าการกระทำผิดของเด็กวัยรุ่นนั้น ไม่จำเป็นว่าเด็กคนนั้นป่วยหรือร่างกายจิตใจผิดปกติ เพราะคนเราทุกคนเกิดมามีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น การกระทำผิดของวัยรุ่นเป็นอาการตอบสนองต่อปัญหาของแต่ละคน หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมจากครอบครัว หรือครอบครัวทำให้เด็กรู้สึกไม่อบอุ่นใจ เด็กจะหาทางออกโดยการไปพบปะกับเพื่อนฝูงนอกบ้าน ในกลุ่มเพื่อนแบบนี้ เด็กจะสร้างแบบของความประพฤติของตนเองขึ้นใหม่เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง และแบบของความประพฤติเช่นนี้จะถ่ายทอดสืบต่อกันไปจากเด็กคนหนึ่งไปยังเด็กอีกคนหนึ่ง ที่เข้ามาร่วมกลุ่ม

3. ทฤษฎีว่าด้วยความประพฤติที่ได้มาจากการเรียนรู้ (Learned Delinquency Behavior) และได้รับมาจากกระบวนการในชีวิตของบุคคลที่อยู่ร่วมกับกลุ่ม สัทเทอร์แลนด์ (Sutherland) กล่าวว่า ความประพฤติไม่ว่าดีหรือชั่ว เป็นสิ่งที่เรียนรู้มาแต่สมัยเด็ก ๆ และสืบทอดเรื่อยมาตลอดชีวิต ความประพฤติผิดจึงมีรากฝังลึกอยู่ในประสบการณ์ชีวิตของบุคคล เพราะอุปนิสัยคนเป็นผลมาจากความเป็นมาแต่เด็ก ส่วนอัตราการทำผิดมาน้อยเพียงใดนั้น เป็นผลจากลักษณะการคบหาสมาคมกับบุคคลในกลุ่มและการที่บุคคลเรียนรู้จากกลุ่มอัตรา

ติดต่อสัมพันธ์กัน อย่างไรก็ตามบุคคลที่มีสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีเหมือนกันอาจจะไม่กระทำในสิ่งที่ผิด ก็ได้ทั้งนี้เป็นเพราะลักษณะประจำตัวของบุคคล ความกดดัน และการเลือกคบหาบุคคลตามความพอใจ ความประพฤติจึงแตกต่างกันไป

4. ทฤษฎีว่าด้วยลักษณะของบุคคลเป็นสาเหตุ (Personal Traits) หรือองค์ประกอบในตัวบุคคล (Individual Make-up) ที่บกพร่องไม่สมประกอบเป็นสาเหตุเป็นสภาพที่ได้จากการมพันธุ์ บางคนก็มีข้อบกพร่องทางร่างกายแต่เยาว์วัย แต่ไม่ได้หมายความว่ากรรมพันธุ์เพียงอย่างเดียวก็เป็นผลโดยตรง เพราะเด็กไม่ได้เกิดมาเป็นอาชญากรโดยกำเนิด ลักษณะทางร่างกาย ลักษณะทางปัญญา ลักษณะอารมณ์ รวมไปถึงลักษณะอื่น ๆ ก็ไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กเป็นอาชญากร เว้นแต่สิ่งเหล่านี้แปรปรวนหรือบกพร่อง หรือพิการถึงขนาดที่บุคคลไม่อาจจะมีความสัมพันธ์กับสังคมหรือสิ่งแวดล้อม และไม่อาจจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นได้

การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน นอกจากความหมายโดยทั่วไปหมายถึงการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว ยังหมายความรวมถึงความประพฤติตนเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม การกระทำที่ฝ่าฝืนจารีต ขนบธรรมเนียมประเพณี การแต่งกาย การใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสมแก่วัยอีกด้วย การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนี้จะไม่เรียกว่าเป็นอาชญากร เนื่องจากการกระทำดังกล่าวของเด็กและเยาวชนไม่ใช้การกระทำโดยสันดานอาชิตที่ไม่อาจปรับปรุงแก้ไขได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะแก้ไขความประพฤติที่เบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ ให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ต่อไป ซึ่งสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้นมาจากหลายปัจจัยด้วยกัน

สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 13-15) สรุปสาเหตุของพฤติกรรมเด็กที่มีปัญหาว่ามีสาเหตุเนื่องมาจากหลายประการ ซึ่งเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน พฤติกรรมอย่างหนึ่งอาจเนื่องมาจากสาเหตุเดียวหรือหลายสาเหตุก็ได้ ขณะที่บุคคลคนเดียวอาจจะสามารถแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้หลายพฤติกรรม ซึ่งองค์ประกอบที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์แบ่งได้เป็นหลายประการ ได้แก่

1. พันธุกรรม ลักษณะบางอย่างของมนุษย์สามารถถ่ายทอดจากบรรพบุรุษมาสู่ลูกหลานได้ เช่น ระดับสติปัญญา และอารมณ์เป็นต้น แต่ยังไม่มียหลักฐานยืนยันว่า การเกเร ความเป็นอันธพาล หรือลักษณะทางพฤติกรรมอันไม่พึงปรารถนาอื่น ๆ เป็นลักษณะที่ถ่ายทอดได้ทางพันธุกรรม

2. สารเคมีในร่างกาย ความไม่สมดุลของสารเคมีในร่างกายมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและพฤติกรรมบางอย่าง ทำให้เกิดความผิดปกติทางด้านความคิด การรับรู้และด้านอารมณ์ เป็นต้น

3. สภาพทางครอบครัว ครอบครัวมีบทบาทที่สำคัญต่อพฤติกรรมของเด็กมาก เด็กที่มาจากครอบครัวยากจน หย่าร้าง แยกกันอยู่ อาจจะขาดความอบอุ่น รู้สึกว่าเหว่ ขาดที่พึ่ง หรือครอบครัวที่มีการทะเลาะวิวาทระหว่างพ่อแม่พี่น้อง การชิงดีชิงเด่นกันระหว่างพี่น้อง ความลำเอียงของพ่อแม่ ฯลฯ มีผลต่อความคิด ความรู้สึกอารมณ์ และการแสดงออกของสมาชิกในครอบครัว อันหมายถึงเด็กอย่างแน่นอน

4. สภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เด็กที่เติบโตขึ้นในสภาพที่แก่งแย่งชิงดี การต่อสู้เพื่อเอาตัวรอด การใช้ความรุนแรง สภาพแวดล้อมของชุมชนแออัด อันธพาล ค้าของผิดกฎหมาย ฯลฯ อาจชักจูงให้เด็กมีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควรได้

5. ความต้องการของบุคคล มนุษย์มีความต้องการขั้นต่ำ 4 ประการคือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า และยารักษาโรค หากมนุษย์ไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการนั้น ๆ อาจจะพยายามกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มา แม้จะโดยการกระทำผิดก็ตาม เช่น การลักขโมย จี้ปล้น เป็นต้น

โสภา ขปิลมันด์ (2536, หน้า 129-144 อ้างอิงจาก วรชาติ แสนคำ, หน้า 12) สรุปสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กได้ดังนี้ คือ สาเหตุจากตัวเด็กเองทั้งจากพันธุกรรมและจากระดับสติปัญญา สาเหตุจากครอบครัวเกิดจากการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม สาเหตุจากโรงเรียนที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กได้ สาเหตุจากกลุ่มเพื่อน สาเหตุจากชุมชนและสภาพแวดล้อม

สุชา จันทน์หอม (2542, หน้า 17-28 อ้างอิงจาก วรชาติ แสนคำ, หน้า 12) ระบุว่า การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมาจากสาเหตุหลัก 4 ประการคือ สาเหตุจากตัวผู้กระทำผิดเอง สาเหตุทางครอบครัว สาเหตุทางเศรษฐกิจ และสาเหตุทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

อัมราพันธ์ ปาณิกบุตร (2540, หน้า 57-60) กล่าวว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกิดจากสาเหตุดังนี้

1. บิดามารดาหรือผู้ปกครองหย่อนต่อการปกครองดูแล
2. สภาพครอบครัวแตกแยก
3. โรงเรียนละเลยต่อการปลูกฝังด้านจริยศึกษา ศีลธรรม และหน้าที่พลเมืองดี
4. สิ่งแวดล้อมที่เลว
5. เศรษฐกิจ

พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เด็กแสดงออกมานี้ เป็นการตอบสนองและนำบัดแรงจูงใจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั่นเองและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เด็กใช้แก้ปัญหาอันเกิดจากความต้องการของเด็ก บางทีก็นำไปสู่การเป็นพาลเกรโดยที่เด็กเองก็ไม่ได้ตั้งใจให้เป็นเช่นนั้น แต่ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือด้วยความเขลา ขาดการแนะนำที่ดี จึงทำในเด็กประพฤติดต่อกันจนได้ชื่อว่าเป็นเด็กเกร

ความหมายของเด็กกระทำผิดหรือเด็กเกร (Juvenile delinquency)

เจมส์ (James, 1988 อ้างอิงจาก สุชา จันทน์เอม, 2542, หน้า 33-34) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า เด็กที่เป็นพาลเกร คือ เด็กที่ไม่ได้รับประทานอาหารเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย เด็กเหล่านี้ไม่มีโอกาสเจริญเติบโตเท่าเทียมกับเด็กอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้เด็กหาทางออกโดยประพฤติดนปไปในทางที่ก้าวร้าว (Aggressive) และก่อความยุ่งยากให้แก่ผู้ใหญ่อยู่เสมอ เด็กพวกนี้มักจะเป็นเด็กวัยรุ่น เป็นเด็กที่บิดามารดาไม่ได้เอาใจใส่ และมีฐานะยากจนกว่าเด็กทั่ว ๆ ไป เพาเวอร์ และวิทเมอร์ (Powers & Witmer, 1951, p. 180 อ้างอิงจาก สุชา จันทน์เอม, 2542, หน้า 33-34) ได้ให้ความหมายของเด็กกระทำผิดว่าต้องพิจารณาถึงเกณฑ์ 3 ประการ คือ

1. ความหนักเบาของความคิด หรือความร้ายแรงของการกระทำ
2. ความถี่ของการกระทำหรือการทำบ่อยครั้งแค่ไหน
3. ทศนคติของผู้กระทำผิดต่อสังคมหรือต่อผู้มีสิทธิอำนาจตามกฎหมาย

จากเกณฑ์ทั้ง 3 ประการนี้ เราได้แบ่งเด็กที่กระทำผิดออกเป็น 5 กลุ่มด้วยกันคือ เกรที่สุด เกรธรรมดา เกรเป็นบางโอกาส ไม่ค่อยเกร และเกรน้อยที่สุด

เคเรเชียส (Kvaraceus, 1958, p. 15) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า เด็กเกร คือ เด็กที่แสดงความรู้สึกออกมาในลักษณะที่เป็นภัยต่อตนเองและผู้อื่น และพฤติกรรมของเด็กพวกนี้ จะบอกให้รู้ถึงความต้องการของเขา

เชลดอน และกลูค (Sheldon & Glueck, 1964, p. 8) ได้กล่าวว่าเด็กคนใดก็ตามถึงแม้ว่าจะกระทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เพียงครั้งเดียวก็เข้าลักษณะเด็กที่กระทำผิด แต่นักวิจัยไม่ถือว่าเป็นเด็กเกร โดยให้ความหมายว่าเด็กเกรจะต้องเป็นเด็กที่กระทำผิดอย่างเดียวกัน หลาย ๆ หน เพราะการที่เด็กทำผิดเพียงครั้งเดียวหรือสองครั้งอาจจะเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อม ยั่วใจเมื่อเติบโตขึ้นอาจจะเลิกราไปทั้ง ๆ ที่การกระทำนั้น ๆ เป็นการละเมิดกฎหมายก็ตาม

ดังนั้น ทวีรัสมิ ธนาคม และคณะ (2514, หน้า 12 อ้างอิงจาก สุชา จันทน์เอม, 2542, หน้า 33-34) ได้กล่าวว่า เด็กที่กระทำผิด คือ เด็กเกร เวร่อน ขอทาน หนีโรงเรียน แต่ที่รุนแรงที่สุดคือ การกระทำผิดกฎหมายที่จัดอยู่ในประเภทความผิดบางลักษณะในศาลคดีเด็กและเยาวชน คือ การทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ กระทำอนาจาร ช่มชู้ กระทำซ้ำเรา การกระทำ

6. เด็กและเยาวชนมีความบกพร่องทางด้านร่างกายและจิตใจ

ความต้องการของเด็กและเยาวชน

สุชา จันทน์เอม (2542, หน้า 32-33 อ้างอิงจาก วรชาติ แสนคำ, หน้า 12) กล่าวว่า เด็กและเยาวชนมีความต้องการต่าง ๆ ในด้านต่อไปนี้

1. เด็กทุกคนต้องการที่จะปรับปรุงสมรรถภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้นเพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการเครื่องอุปโภคบริโภค
 2. เด็กทุกคนต้องการที่จะบำรุงรักษาสุขภาพให้ดีเพื่อให้มีร่างกายสมบูรณ์
 3. เด็กทุกคนมีความต้องการที่จะเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเพื่อจะได้ปฏิบัติตนให้เหมาะสมในการที่เป็นสมาชิกของชุมชนและเป็นพลเมืองของประเทศและของโลก
 4. เด็กทุกคนต้องการที่จะเข้าใจความสำคัญของครอบครัวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะนำความสามาสู่ครอบครัว
 5. เด็กทุกคนต้องการทราบปัญหาเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตประจำวัน
 6. เด็กทุกคนต้องการที่จะเข้าใจวิธีการทางวิทยาศาสตร์และความจริงทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเกี่ยวกับธรรมชาติของโลกและมนุษย์
 7. เด็กทุกคนต้องการที่จะปรับปรุงความสามารถที่จะทราบซึ่งถึงคุณค่าของความสวยงาม ความไพเราะของวรรณคดี ศิลป ดนตรี และธรรมชาติ
 8. เด็กทุกคนมีความต้องการที่จะมีสามารถในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และแบ่งเวลานั้นให้พอเหมาะกับกิจกรรมของตนเอง
 9. เด็กทุกคนต้องการเคารพนับถือบุคคลอื่น และมีความสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
 10. เด็กทุกคนต้องการที่จะปรับปรุงความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นของตน ตลอดจนสามารถอ่านและฟังได้อย่างเข้าใจ
 11. เด็กทุกคนต้องการความรักความอบอุ่นจากบิดามารดาและครูอาจารย์
 12. เด็กทุกคนต้องการความปลอดภัยในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น
 13. เด็กทุกคนต้องการความสำเร็จและมีชื่อเสียงในชีวิต
 14. เด็กทุกคนต้องการให้ผู้ใหญ่สนใจและเห็นความสำคัญของตน
- จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ นับเป็นความต้องการด้านต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชนและเป็นแรงจูงใจที่จะนำไปสู่การกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งในทางที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับ

ผิดว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด

ชนิดของเด็กเกเร

เครเซียส (Kvaraceus, 1958, pp. 9-11 อ้างอิงจาก สุชา จันทน์อม, 2542, หน้า 33-34) แบ่งประเภทของเด็กเกเร (Delinquents) ออกเป็น 2 พวก คือ

1. เด็กเกเรชั่วคราวชั่วคราว (Pseudo-Delinquents) ได้แก่ เด็กที่ประพฤติผิดแนวที่สังคมนิยมรับเพียงชั่วคราวเท่านั้น เด็กเหล่านี้ทำความผิดเป็นครั้งคราวแล้วกลับตัวใหม่ได้ เช่น ในขณะที่เด็กไปเชียร์ฟุตบอลเด็กอาจแสดงความก้าวร้าวออกมาบ้าง แต่หลังจากนั้นก็กลับเป็นปกติได้ เด็กจำพวกนี้มีอยู่มากในทุก ๆ สังคม

2. เด็กเกเรแท้ (True-Delinquents) เป็นเด็กที่ปรับตัวไม่ได้ดีและเคยได้รับความกระทบกระเทือนทางอารมณ์มามาก เด็กพวกนี้มักทำความผิดซ้ำแล้วซ้ำอีกจนติดเป็นนิสัย และมักจะกระทำในสิ่งที่ผิดกฎหมาย เช่น ประท้วงอาชญากรรม หรือทำการโจรกรรม เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยนั้น นับว่ามีเด็กเกเรทั้งสองประเภทปะปนกันอยู่มาก ในประเภทแรกนั้นหากไม่พยายามหาทางป้องกันก่อนก็อาจจะกลายเป็นเด็กเกเรแท้ได้ เพราะขาดผู้อบรมสั่งสอน แต่ถ้าเด็กได้รับการดูแลจากครูและผู้ปกครองอย่างดี เด็กจะกลับตัวได้และหันมาประพฤติในสิ่งที่ดีแทน สำหรับเด็กเกเรแท้ที่เราแย่งแบ่งออกเป็นพวกย่อย ๆ ได้ดังนี้

2.1 พวกที่ได้รับความกระทบกระเทือนทางอารมณ์ หรือพวกที่เป็นโรคประสาท (The Emotionally Disturbed and Neurotic Delinquent) ได้แก่ พวกที่ผู้ปกครองจิตใจจนเกินไป ทำให้เด็กหาทางแสดงพฤติกรรมที่เกเรออกมา และเป็นพวกที่มีความตึงเครียด (Tensions) และมีความคับข้องใจ (Conflicts) ตลอดเวลา จึงมีพฤติกรรมก้าวร้าวหรือเกเร

2.2 พวกแก่สังคม (The Socialized Delinquent) ได้แก่ พวกที่ชอบแสดงความเก่งหรือความดีเด่นของตนเองออกมา และในหมู่พวกของตนจะเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามพฤติกรรมดังกล่าวนี้ไม่ได้เกิดจากอารมณ์รุนแรงหรือความกระวนกระวายใจแต่อย่างใด เพียงแต่ต้องการแสดงออกเท่านั้น

2.3 พวกออสังคม (The Unsocial Delinquent) พวกนี้มักจะแสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวต่อบุคคลที่เป็นศัตรูกับตนเท่านั้น เป็นพวกที่ชอบอยู่คนเดียว ไม่ชอบรวมหมู่รวมพวกแม้แต่กับพวกเกเรด้วยกัน พวกนี้ความจริงเป็นพวกที่มีความปลอดภัยและได้รับการเลี้ยงดูดีพอสมควร

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่นนั้น ได้มีนักวิชาการสมัยก่อนพยายามตั้งทฤษฎีขึ้นมาเพื่ออธิบายว่า สาเหตุของการกระทำผิดนั้นอยู่ที่ปัจจัยอย่างใดอย่าง

หนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว (Single Factor Theory) เช่น บ้างก็เชื่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ บ้างก็เชื่อความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ บ้างก็เชื่อว่าคุณภาพของสภาวะทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุของการกระทำผิดเหล่านี้เป็นต้น ครั้นเมื่อแขนงวิชาสังคมศาสตร์เจริญก้าวหน้ามากขึ้น จึงได้พบความจริงว่า สาเหตุของการกระทำผิดนั้นมิได้มีสาเหตุมาจากปัจจัยประการใดประการหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว แม้กระทั่งการกระทำผิดอย่างเดียวหรือประเภทเดียวกันก็อาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการที่แตกต่างกันได้

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือเรียกโดยย่อว่า “สถานพินิจ” เป็นหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม มีผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้บังคับบัญชา ทั้งที่เป็นไปตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งสถานเยาวชนและครอบครัวและวิธีการพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 และในมาตรา 33 ได้กำหนดให้การจัดตั้งสถานพินิจ การกำหนดเขตอำนาจ และการแบ่งแยกกิจการของสถานพินิจออกเป็นสาขาต่าง ๆ ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา โดยปกติเมื่อมีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว โดยการออกพระราชบัญญัติหรือมีการจัดตั้งแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด โดยการออกเป็นพระราชกฤษฎีกาจะมีการจัดตั้งสถานพินิจควบคู่กันไปด้วยทุกครั้ง เพราะสถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดไว้ในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดี หรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล อย่างไรก็ตามการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนไว้ย่อมถือได้ว่าเป็นการริดรอนเสรีภาพของเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องอยู่ภายใต้มาตรา 40 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ที่กำหนดไว้

“รัฐภาคีตระหนักถึงสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา หรือตั้งข้อหาว่าหรือเห็นได้ว่ากระทำความผิดกฎหมายอาญา ที่จะได้รับการดำเนินการให้สอดคล้องกับความพยายามส่งเสริมให้เด็กรู้คุณค่าและเกียรติภูมิของตน ที่จะเน้นให้เด็กมีความเคารพมากขึ้นต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานสำคัญ ๆ ของบุคคลอื่น และคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะสร้างเสริมให้ เด็กปรับตัวสู่สังคม และมีบทบาทในทางสร้างสรรค์สังคมได้ใหม่” (ศาลเยาวชนและครอบครัว, 2539, หน้า 30-31)

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนขึ้นตรงต่ออธิบดีศาลเด็กและเยาวชน มีทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ส่วนกลางกรุงเทพมหานคร คือ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ในส่วนภูมิภาคเรียกว่า สถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัด มีอยู่ทุกแห่งทั่วราชอาณาจักรที่มีศาลเด็กและเยาวชนจังหวัด ปัจจุบันมีอยู่ 21 จังหวัด

หน้าที่และความรับผิดชอบของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

1. หน้าที่และความรับผิดชอบในทางด้านคดีอาญา

1.1 ควบคุมเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้ในระหว่างมีการสอบสวนหรือพิจารณาคดี

1.2 เมื่อสถานพินิจได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนจากพนักงานสอบสวนมาควบคุมตัวไว้แล้วกฎหมายบัญญัติให้ทำการสืบเสาะและพินิจในเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติ ปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ สภาวะแห่งจิตใจ นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัย

1.3 รายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเพื่อนำเสนอต่อศาลประกอบการวินิจฉัย

1.4 ดำเนินการด้านสงเคราะห์ภายหลังปล่อย เช่น ปล่อยตัวกลับภูมิลำเนาเดิม หรือติดต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครองให้มารับตัวเด็กหรือเยาวชน จัดหางานให้ทำ หรือจัดหาผู้อุปการะไว้ในรายที่ไม่มีบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือญาติ

2. หน้าที่ทางด้านคดีแพ่ง เมื่อศาลคดีเด็กและเยาวชนได้รับคำฟ้องหรือคำร้องขอใด ๆ ในทางแพ่งแล้วก็จะแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทราบ ผู้อำนวยการสถานพินิจจะสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ว่าเป็นอย่างไร และนำความเห็นเสนอศาลเพื่อประกอบการพิพากษาคดีในส่วนแพ่ง และผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะเสนอความเห็นต่อศาลให้กำกับผู้ปกครองหรือกำกับผู้ใช้อำนาจในการปกครองเพื่อที่จะคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์และทรัพย์สินของผู้เยาว์อีกชั้นหนึ่งก็ได้ และจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งของศาล

3. หน้าที่ในด้านการฝึกอบรมเด็กและเยาวชน

3.1 การสอนวิชาสามัญตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่

3.2 การสอนวิชาชีพ ได้แก่ ช่างไม้ ช่างแอร์ ช่างศิลป์

3.3 การพัฒนานิสัย จัดให้มีการอบรมด้านจริยธรรม เพื่อฟื้นฟูจิตใจให้กลับตนเป็นพลเมืองดี

3.4 การพัฒนาสุขภาพอนามัย จัดให้มีการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และกายบริหารตลอดจนด้านการกินอยู่หลับนอนให้ถูกสุขลักษณะ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักรู้

งานวิจัยในต่างประเทศ

พาร์ค (Parks, 1997) ศึกษาความตระหนักรู้ในตนเองและการปรับตัวต่อการประเมิน ช่วงกว้างของคลื่นสมองด้วยเครื่อง โดยใช้ Biofeedback และการทำกลุ่ม ฝึกปฏิบัติการ สร้างมโนภาพ การวาดรูป และประเมินผลโดยการวัด Eyes Closed พบว่า ภายหลัง การทำกลุ่มฝึกปฏิบัติ Biofeedback มีการเปลี่ยนแปลงความคิดความตระหนักรู้ในตนเองและ การปรับตัวด้าน การสร้างมโนภาพ และการฝึกออกกำลังกาย ในกลุ่มทดลอง ทำให้มีค่าช่วง กว้างของคลื่นสมองอยู่ในระดับที่สามารถควบคุมได้ จากความสามารถในการปรับตัว อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ และยังสามารถยกระดับการศึกษาด้านจิตวิทยาในปัจจุบันได้อย่างราบรื่นขึ้น สามารถ เขียน และพูด ได้อย่างคล่องแคล่วขึ้น เพื่อเป็นหนทางในการพิสูจน์ทางด้านนี้ได้ชัดเจน ขึ้น

เมคแคนน์ (McCann, 1997, p. 171) ได้ศึกษาความเชื่อมต่อของโลกในปัจจุบันโดย ทั่วไป และความเป็นส่วนตัวของหญิงชาวอเมริกัน ที่พวกเธออธิบายไว้ในวารสารหรือในบันทึก ส่วนตัว เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับพวกเธอ พบว่า หญิงชาวอเมริกันเหล่านี้มีความ ตระหนักรู้ในตนเองที่ดี จากการที่พวกเธอได้ยินได้รับฟังสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งมีการตระหนักในความ รับผิดชอบที่ดีและความตระหนักรู้ก็ยังส่งเสริมให้พวกหญิงชาวอเมริกันเหล่านี้มีความเป็นผู้นำ เพิ่มมากขึ้นด้วย

เวกสตาฟฟ์ (Wagstaff, 1998) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้ ในตนเองของผู้นำกลุ่มและการยอมรับต่ออิทธิพลของผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม โดยการใช้แบบวัดความ ตระหนักรู้ในตนเอง ด้วยแบบวัด POI และ DRI พบว่าอายุการทำงานและประสบการณ์มีผล ต่อความตระหนักรู้ในตนเอง

งานวิจัยในประเทศ

ปิติ จิตยากร (2536) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบ กลุ่มต่อความตระหนักรู้ในอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโพธิ์ไทรงามวิทยาคม กลุ่มทดลองจำนวน 10 คนได้รับการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ครั้ง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความตระหนักรู้ในอาชีพเพิ่มขึ้น และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศนิ จันทรทองดี (2538) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและรายบุคคลที่มีต่อความตระหนักรู้ด้านการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร พบว่า ภายหลังการให้คำปรึกษาทั้งแบบกลุ่มและแบบรายบุคคล นักเรียนมีความตระหนักรู้ต่อการศึกษาต่อดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พัชรี เทวะปรมาภรณ์ (2539) ศึกษาความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับโรคเอดส์ของวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ จะมีความตระหนักต่อโรคเอดส์มากกว่าวัยรุ่นที่ไม่มีความรู้ในเรื่องนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมบุญ ศิลปรุ่งธรรม (2540) ได้ศึกษาความรู้และความตระหนักของนักเรียนอาชีวศึกษาเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครพบว่าเมื่อนักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อม พวกเขาจะเกิดความตระหนักต่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมลพิษสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา

งานวิจัยต่างประเทศ

แอนดรูว์ (Andrew, 1971, pp. 93-96 อ้างอิงจาก จงกล หงสุพันธ์, 2534, หน้า 42) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบโรเจอร์กับวิธีสอนคล้ายกล่ามเนื้อหามีต่อความวิตกกังวลและสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีสติปัญญาปานกลางและมีความวิตกกังวลสูง ผลปรากฏว่า วิธีทั้งสองสามารถลดความวิตกกังวลของนักเรียนและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

สเตมเมอร์ (Stermer, 1977) ได้ให้คำปรึกษานักเรียนคนหนึ่งที่ถูกแนะนำให้มาหาครูแนะแนว เนื่องจากต้องการลาออกจากโรงเรียนเพราะเกิดความอายที่ถูกให้ครูเรียกให้ท่องปากเปล่าในหน้าชั้น เป็นเด็กหน้าตาอ่อนกว่าอายุ พูดเสียงค่อยและไม่ชัดเจนมีลักษณะหวาดกลัวอยู่ตลอดเวลา มีประวัติการเรียนดีและตกต่ำลง เป็น คนที่มองไม่เห็นคุณค่าของตนเอง ครูแนะแนวได้ให้ความช่วยเหลือเป็นเวลา 2 ปีครึ่ง ด้วยวิธีการให้คำปรึกษาโดยพยายามช่วยให้รู้จักและเข้าใจปัญหาของตัวเอง และมองเห็นว่าตนเป็นคนมีค่าและมีประโยชน์ ซึ่งผลปรากฏว่ากลุ่มพฤติกรรมของนักเรียนหญิงคนนั้นมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นกว่าเดิมหลังจากการให้คำปรึกษาแล้ว

สลัคกิน, เวลเลอร์ และไฮตัน (Sluckin, Weller, & Highton, 1989, pp. 147-157) ได้ศึกษารายกรณีในเด็กชายอายุ 9 ขวบ ที่ได้รับความบอบช้ำจากการทำทารุณกรรมของบิดา ในระหว่าง 5 ขวบปีแรก โดยการใช้การบำบัดแบบเกสตัลท์ เป็นเวลา 1 เดือน กระตุ้นรื้อให้เด็กแสดงออกถึงความจำและความฝัน ใช้เทคนิคการเล่น การแสดงละคร เน้นการจัดเตรียม

สภาพต่าง ๆ และบุคคลที่มั่นใจว่าปลอดภัยสำหรับเด็ก ซึ่งจะเด็กสามารถผ่านความโหดร้าย และความน่ากลัวออกมาได้ในกระบวนการของการบำบัดรักษา

เมเยอร์ (Mayer, 1991, pp. 7-16) พบว่าเกสตัลท์บำบัดสามารถใช้รักษาผู้มีปัญหาทางด้านการปรับตัวทางอารมณ์ได้ โดยได้นำเกสตัลท์บำบัดมาช่วยเหลือผู้ป่วยด้วยโรคเบื่ออาหารที่มีสาเหตุจากอารมณ์ โดยให้ผู้ป่วยศึกษาระดับความตระหนักรู้ถึงอารมณ์ที่ทุกซัทรมานจากโรคเบื่ออาหาร วิธีการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น และขอบเขตส่วนบุคคลที่คนๆ นั้นคงไว้ โดยการใช้เทคนิคเกสตัลท์ ศิลปะบำบัดและการบำบัดโดยการเคลื่อนไหว เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยแสดงออก และได้ระบายความรู้สึกส่วนตัว

โซเลียร์ (Souliere, 1994, p. 263) ได้ศึกษาผลความแตกต่างระหว่าง การใช้เทคนิคเก้าอี้ว่างเปล่าของเกสตัลท์ กับการใช้การให้คำปรึกษาตามทฤษฎีเหตุผลและอารมณ์ กับปัญหาสิ่งค้างคาใจทำให้เกิดความโกรธ โดยมีผู้ให้คำปรึกษา 4 คน ที่ได้รับการฝึกการให้คำปรึกษามาแล้วทั้งสองแบบ ในแต่ละคนทำการบำบัดให้คำปรึกษาแก่ผู้รับคำปรึกษา 10 คน โดยใน 10 คน มี 5 คน ที่มีปัญหา กลุ่มตัวอย่างทั้ง 40 คน มีอายุ 20-54 ปี ผลการทดลองพบว่า การให้การบำบัดแบบเกสตัลท์โดยการใช้เทคนิคเก้าอี้ว่างเปล่า และการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีเหตุผลและอารมณ์ จะให้ผลในการบำบัดแตกต่างในทันทีภายหลังการบำบัดจนถึง 1 สัปดาห์ หลังจากนั้นทำการทดสอบซ้ำ พบว่า การให้การปรึกษาทั้งสองแบบให้ผลดีเท่ากัน

ฮาร์แมน (Harman, 1995, pp. 77-85) ได้สำรวจคุณลักษณะของการบำบัดแบบเกสตัลท์ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพที่จะนำไปใช้ในรูปแบบของการบำบัดอย่างสั้น (Brief Therapy) แนวการใช้เริ่มต้นด้วยการสร้างความสัมพันธ์และข้อตกลงกับผู้รับคำปรึกษา เพื่อช่วยระบุปัญหาให้มีความเฉพาะเจาะจงว่า อะไรเป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขมากที่สุด ผู้ให้คำปรึกษาจะนำเทคนิคของเกสตัลท์มาใช้ในการพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ด้วยการตระหนักรู้อย่างสมบูรณ์ แล้วค่อย ๆ เปลี่ยนโครงสร้างเข้าสู่บริบทของการบำบัดระยะสั้น ปัญหาต่าง ๆ จะถูกสำรวจด้วย Here and Now ซึ่งยึดเอาความเป็นปัจจุบันเป็นสำคัญ การใช้เกสตัลท์บำบัดวิธีนี้แสดงให้เห็นว่า เกสตัลท์บำบัดสามารถนำไปใช้ในการให้คำปรึกษาอย่างสั้นได้

ฟาสเชอร์ (Fasher, 1997, Abstract) ภาวะสมาธิสั้นและ Hyperactivity Disorder เป็นโรคที่เกิดได้มากและทำให้บุคคลไม่มีความสุขสบายในการดำเนินชีวิตตั้งแต่เด็กจนโตเป็นผู้ใหญ่ ลักษณะสำคัญของโรค คือ ไม่สามารถสนใจสิ่งต่างๆ ได้นานและ / หรือ การทำกิจกรรมใด ๆ รวดเร็วเกินปกติ หุนหันพลันแล่น ซึ่งเกิดได้บ่อยและรุนแรงกว่าคนปกติอื่น ๆ ในขั้นพัฒนาการเดียวกัน ระหว่างปี 1994 APA ได้จัดทำ DSM-IV ซึ่งแบ่งโรคนี้เป็น 3 ชนิด คือ ชนิดผสม คือ

เป็นทั้งไม่สามารถสนใจสิ่งต่าง ๆ ได้นาน และการทำกิจกรรมใด ๆ เร็วกว่าปกติหันหันพลันแล่น ชนิด Attentive คือ ไม่สนใจอะไรนาน ๆ มากกว่า และชนิด Hyperactive-impulsive คือทำอะไรเร็วกว่าปกติมากกว่า ชนิดผสมเป็นชนิดที่พบได้มากที่สุดของเด็ก ๆ การช่วยเหลือเด็ก ๆ เหล่านี้ โดยการใช้ทฤษฎีเกสตัลท์ โดยการใช้ ดนตรีและการเล่นซอมบทบาทแบบสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการในการช่วยให้เด็กได้ค้นพบประสบการณ์ด้วยตนเอง การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาโปรแกรมตามทฤษฎีเกสตัลท์ ในการช่วยเหลือดูแลเด็กที่เป็นโรคนี้ให้สามารถควบคุมตนเองและควบคุมการดำรงชีวิตของตนเองได้ สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่โรงเรียนและสิ่งแวดล้อมที่บ้านได้ การศึกษาครั้งนี้ใช้โปรแกรมตามแนวทางผลงานวิจัยของ Thomas ซึ่งใช้การเล่นแบบสร้างสรรค์เป็น Framework ตาม วัตถุประสงค์ของทฤษฎีเกสตัลท์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาล พบว่า โปรแกรมการสร้างสรรค์ด้วยดนตรี ให้ผลเชิงบวก และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวิจัยต่อไปได้

งานวิจัยในประเทศ

สำหรับการวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการให้คำปรึกษานั้นมีผู้ทำวิจัยไว้ดังนี้

เพยาร์ พูลเจริญ (2524, หน้า 49) ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาโดยทดลองให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและแบบรายบุคคล เพื่อช่วยเหลือนักศึกษาพยาบาลที่มีปัญหาด้านการปรับตัว ในภาคปฏิบัติ โรงพยาบาลรามาริบัติ จำนวน 16 คน ผลการทดลองปรากฏว่า นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับคำปรึกษาแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม มีการปรับตัวในภาคปฏิบัติดีกว่าก่อน ได้รับการให้คำปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มานิดา ทองทวี (2526, หน้า 71) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและรายบุคคลที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชลบุรีสุขบพ จังหวัดชลบุรี จำนวน 10 คน ผลปรากฏว่า หลังจากให้คำปรึกษาแก่กลุ่มตัวอย่างทั้งแบบกลุ่มและแบบรายบุคคลแล้ว นักเรียนทั้งสองมีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เกษนิย์ สีมหาศาล (2531, หน้า 84) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคลที่มีต่อทัศนคติในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจิระประวัตติวิทยาคุณ จังหวัดนครสวรรค์ ผลปรากฏว่า หลังจากการให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคลแก่กลุ่มตัวอย่างแล้ว นักเรียนมีทัศนคติในการเลือกอาชีพขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สวัสด์ สมจิตร (2533, หน้า 125) ได้ศึกษาผลของการเจ้ากลุ่มแบบเกสตัลท์ เพื่อพัฒนาคุณภาวะทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคนิคสยาม ปีการศึกษา

2532 โดยกลุ่มทดลองจำนวน 8 คน ได้เข้าร่วมกลุ่มแบบเกสตัลท์ เพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ 10 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ติดต่อกันเป็นเวลา 5 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า หลังจากการเข้ากลุ่มแบบเกสตัลท์แล้ววุฒิภาวะทางอารมณ์ สูงขึ้นแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ

กรณีการ กาญจนานุกูล (2540, หน้า 177) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์ กับการให้ข้อสนเทศ ที่มีต่อการปรับตัวทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 โรงพยาบาลรามธิบดี กรุงเทพฯ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ที่มีการปรับตัวทางอารมณ์ต่ำ ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการให้คำปรึกษาแบบ เกสตัลท์และการให้ข้อสนเทศแล้ว นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 มีการปรับตัวทางอารมณ์ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นริสา จิตรสมนึก (2540, หน้า 103) ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม ที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนกระทำผิดกฎหมายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดขอนแก่น พบว่าการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนกระทำผิดกฎหมายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดขอนแก่น เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ วุฒิชัย ไชยรินคำ (2542, หน้า 90) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของดนตรีบำบัดและการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางที่มีต่ออัตมโนคติของวัยรุ่นในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดนครสวรรค์ ผลปรากฏว่า หลังการทดลองสามารถเพิ่มอัตมโนคติของวัยรุ่นไปในทางที่ดีขึ้นได้ แต่ในการใช้ดนตรีบำบัดต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพราะให้ผลในระยะสั้น ส่วนการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางสามารถทำให้วัยรุ่นมีการพัฒนาอัตมโนคติได้เป็นอย่างดี

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยดังได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าการให้คำปรึกษานั้นสามารถช่วยลดปัญหาและพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น ปัญหาการปรับตัว ปัญหาทางอารมณ์ ความวิตกกังวลการเพิ่มอัตมโนคติ การช่วยนักเรียนในด้านการเรียนให้เรียนดียิ่งขึ้น ความตระหนักในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการปรับตัวในโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมในครอบครัวอีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะจิตใจของเด็ก ที่ส่งผลหรืออิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กมีดังนี้คือ

สุชา จันทน์หอม (2521) ศึกษาวิจัยเรื่องการกระทำผิดของเด็กวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร พบว่าสาเหตุสำคัญที่มีส่วนทำให้เด็กและวัยรุ่นกระทำผิด ได้แก่ สภาพทางครอบครัวและสภาพทางอารมณ์ รองลงมาได้แก่การคบเพื่อนเลวเฟล หรือถูกชักชวน ใช้จ่ายवान และ ตั้งแต่ปี 2518 ถึงปี 2521 สาเหตุจากสภาพทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ประหยัด บุญศรี (2532) ศึกษาในเรื่องสถานภาพและมูลเหตุจูงใจในการกระทำผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญา ส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุระหว่าง 13-16 ปี มากที่สุด มีพื้นฐานการศึกษาระดับประถมศึกษา ถูกกล่าวหาในข้อหาหลักทรัพย์มากที่สุด พื้นฐานทางครอบครัวพ่อแม่อยู่ด้วยกัน มูลเหตุจูงใจในการกระทำผิดมากที่สุดคือ ขาดการศึกษา ครอบครัวยากจน และเห็นว่าคนทั่วไปมักกระทำผิดได้

กิ่งเพชร ณะชัยวิบูลย์วัฒน์ (2534) ได้ทำการศึกษาอัตมโนทัศน์ของเด็กและเยาวชน ที่กระทำผิดกฎหมายกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กและเยาวชน ชายที่กระทำผิดกฎหมายที่สถานฝึกอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก จำนวน 200 คน ผลการวิจัยพบว่าเด็กและเยาวชน ชายที่กระทำผิดกฎหมาย ที่บิดามารดาอยู่ร่วมกันมีอัตมโนทัศน์สูงกว่าเด็กและเยาวชน ชายที่กระทำผิดกฎหมาย ที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน เด็กและเยาวชน ชายที่กระทำผิดกฎหมายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แบบปล่อยปละละเลย และแบบประชาธิปไตยมีอัตมโนทัศน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยด้านสังคม ครอบครัว ร่างกายความเป็นเอกลักษณ์ส่วนตัว และพฤติกรรมแสดงออกด้านรวม มีอัตมโนทัศน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านศีลธรรมจรรยา วิพากษ์วิจารณ์ตนเอง และความพึงพอใจในตนเองมีอัตมโนทัศน์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในกลุ่มเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายครั้งแรก เมื่อเข้ามาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน แม้ในระยะเวลาที่แตกต่างกัน แต่มีอัตมโนทัศน์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สามารถ สิทธิสาร (2538) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยมีขอบเขตการศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นชาย ในจังหวัดเชียงใหม่มากที่สุด อายุระหว่าง 15-18 ปี การศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-7 มากที่สุด และ

ขณะกระทำผิดไม่ได้รับการศึกษาแล้ว มีรายได้ประมาณ 1000-3000 บาทต่อเดือน สภาพครอบครัวส่วนมากบิดา มารดาแยกกันอยู่และผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้ต่ำและค่อนข้างต่ำ สภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นบ้านพักส่วนตัวมีสภาพดีและยังพบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนใหญ่ มีการคบเพื่อนสนิท และเป็นเพื่อนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกันและรู้จักกันนอกสถานศึกษา สาเหตุของการคบเพื่อนเพราะว่าสามารถทำให้หายเหงาและเพื่อนมีความรักความเข้าใจกันดี สาเหตุของการกระทำผิดส่วนมากบอกว่าอยากรู้ อยากรดลอง รองลงไปคือ เพื่อนชักชวน แต่เด็กและเยาวชนเหล่านี้ทราบถึงโทษของยาเสพติดว่ามีผลต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมประเทศชาติอย่างไร และในงานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและแก้ไข คือต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สื่อมวลชน แขนงต่าง ๆ รัฐบาล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสังคมและชุมชนโดยทั่วไป

สุนันทา กาญจนพงศ์ (2539, บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดู สภาพครอบครัว และกลุ่มเพื่อน ระหว่างเยาวชนชายที่ได้กระทำผิดและไม่ได้กระทำผิดอายุ 15-18 ปี ที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่กระทำผิด มีระดับสภาวะจิตอ่อนแอมีความรู้สึกลึกความมีคุณค่าในตนเองต่ำ มีสภาพครอบครัวที่ไม่ดี และได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างเข้มงวดกดขี่แบบผสมและปล่อยปละละเลยมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้กระทำผิด เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ได้และไม่ได้กระทำผิดพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่องระดับการศึกษาลำดับที่ของการเกิด สภาวะจิตใจ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง จำนวนพี่น้อง ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนชายกับบิดา สภาพครอบครัว ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ประวัติการกระทำผิดกฎหมายของบุคคลในครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา สถานภาพการสมรสของบิดามารดา ความสัมพันธ์ของบิดามารดาที่อย่าร้างกัน สภาพเขตที่อยู่อาศัย ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูและกลุ่มเพื่อน

ศักดิ์ดา ขำคม (2540) ศึกษารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของเด็กและเยาวชนอายุ 12-16 ปี ที่กระทำผิดกฎหมาย และไม่กระทำผิดกฎหมาย โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับการกระทำผิดกฎหมายพบว่า เด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำผิดกฎหมายมีการสื่อสารในครอบครัวแบบเชิงบวก แบบเปิด ส่วนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายมีการสื่อสารในครอบครัวแบบเชิงลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สรุปได้ว่า รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวมีบทบาทสำคัญ ต่อการเกิดพฤติกรรมการกระทำผิด ไม่กระทำผิดกฎหมาย

ของเด็กและเยาวชน กล่าวคือ การสื่อสารในครอบครัวแบบเชิงบวกและแบบเปิด พบมากใน ครอบครัวเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำความผิดกฎหมาย จึงควรสนับสนุนและส่งเสริมให้แต่ละครอบครัว ได้มีการสื่อสารในลักษณะทั้งสองแบบอันจะช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตในครอบครัว และ อาจจะช่วยป้องกันปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน

ไอฟาร เอี่ยมประภาส (2541) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้สึกผูกพันต่อบิดา มารดา ความใกล้ชิดกับเพื่อนที่กระทำความผิด ฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัยและอิทธิพลของสื่อมวลชนกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน มี 4 ปัจจัย ได้แก่ ความรู้สึกผูกพันต่อบิดา มารดา ความใกล้ชิดกับเพื่อนที่กระทำความผิด ฐานะทางเศรษฐกิจ และลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียงปัจจัยเดียวคือ อิทธิพลของสื่อมวลชนที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน การกระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน รองลงมาได้แก่การกระทำความผิดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ การกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย และการกระทำเกี่ยวกับเพศตามลำดับ

อารยา ด้านพานิช (2542) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดชายและหญิงในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรม การเผชิญปัญหา ของ เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดชายและหญิงในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนกลาง มีความแตกต่างกัน และไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พรจิต ธนจิตศิริพงศ์ (2543) ได้ศึกษาผลการใช้ศิลปบำบัดร่วมกับการให้คำปรึกษา ตามแนวทฤษฎีพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ เพื่อพัฒนาการรู้คิดและอารมณ์ของเยาวชน ในสถานฝึกและอบรมบ้านกรุณา สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง พบว่าการใช้ศิลปบำบัดร่วมกับการให้คำปรึกษาตามแนวพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ ช่วยทำให้เยาวชนได้ รู้จักวิธีการสำรวจความคิดความรู้สึกของตน ได้ระบายความคิดความรู้สึกที่ถูกต้องและสามารถวิเคราะห์เปลี่ยนแปลงความคิดความรู้สึกที่ไม่เหมาะสมสู่ความคิดความรู้สึกที่เหมาะสม

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่กล่าวมา พบว่ามีปัจจัยหลายประการที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับลักษณะทางจิตใจของเด็กและเยาวชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเอาข้อค้นพบดังกล่าวมาศึกษาประกอบการวิจัยในครั้งนี้